№ 43 ՇԱԲԱԹ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 28

1909

ՆԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում զրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ՇԱԲԱԹ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 28 № 43

ՄՇԱԿ

(37-ՐԴ ՏԱՐԻ)

12 ամս. 10 րուբ., 11 ամս. 10 ր., 10 ամս. 9 ր., 9 ամս. 8 ր., 7 և 6 ամս. 6 ր., 5 ամս. 5 ր., 4 ամս. 4 ր., 3 ամս. 3 ր., 2 ամս. 2 ր., 1 ամս. 80 կ. և առաքման ծախք՝ 20 կ.: Ամերիկա տարեկան 6 դոլլար, Եւրոպա 30 ֆրանկ, Պարսկաստան 10 րուբլի, Թիւրքիա 120 ղրուշ: Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամակագրոշմ:

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торговаго Дома Л. и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршалковская, 130, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

Ալէքսանդր Սողոմոնեան, Սողոմոն, Դաւիթ, Ալէքսանդր, Շուշանիկ, Մարիամ և Հայկանոյշ Ալէքսանդրեան Կորգանեանցները խորին կսկիծով յայտնում են ազգականներին ու ծանօթներին՝ առաջին թանգագին որդու և վերջինների սիրելի եղբօր՝

Աւքանդիլ Ալէքսանդրեան ԿՈՐԳԱՆԵԱՆՑԻ

մահը: Ամբիծքը այսօր, շաբաթ, երեկոյեան ժամը 6-ին: Յուղարկաւորութիւնը վաղը, մարտի 1-ին, կիրակի, առաւօտեան ժամը 10-ին, բնակարանից (Փօժիննայա փող. № 34, տ. Տէրտէրեանի) դէպի ս. Նշանի եկեղեցին: Թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը:

175. 2—1

Երկարատև և ծանր հիւանդութիւնից յետոյ, փետրվարի 24-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին, Թիֆլիսում վախճանվեց

ԱՇՈՒՂ-ՋԻՒԱՆԻՆ,

որի մասին խորին կսկիծով յայտնում են իրանց ծանօթներին նրա ընտանիքի անդամները: Ամբիծքը այսօր, շաբաթ, երեկոյեան ժամը 6-ին, յուղարկաւորութիւնը կիրակի, մարտի 1-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, բնակարանից (Բէբուտօվսկայա, № 12.) դէպի Վանքի աւագ եկեղեցին և այնտեղից Խօջիվանքի գերեզմանատունը:

163. 3—2

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԼՈՒԲ

(Դրամատիկական կուրսերի շինութիւն, Միխայլովսկի պր. № 91)

Շաբաթ, փետրվարի 28-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին տեղի կունենայ

ԵՐԵԿՈՅԹ

1) Երաժշտական-գրական բաժանմունք—մասնակցութեամբ Ն. Մ. Կոնստանտինօվայի, Մ. Մ. Մարտիրոսեանցի, Մեսչօրի և այլ.:
2) Զերգալօվի ռէֆերատը—Անդրկովկասի օրվայ հարցերից մէկը՝ արօտատեղիների սէրվիտուտների մասին:
3) Անդամների ընդհանուր ժողով—բնակարան վարձելու մասին, ընտրութիւններ և այլն:

Մուտքը անդամների համար ձրի է: Հիւրերի համար (անդամների առաջարկութեամբ)—50 կոպ.: Ուսանողների և ուսանողուհիների համար—25 կ.:

172. 1—1

Շաբաթ, փետրվարի 28-ին

Ուսուցչական ինստիտուտի դահլիճում

կը կայանայ

Ս. Վ. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ-ԵՐԿԱՅՆԱԲԱՋՈՒԿԻ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Մանուկների դպրոցական դաստիարակութեան մասին:

Տոմսակները կարելի է ստանալ ինստիտուտի դիւանատանը և «Дѣтскій Міръ» ընկերութեան բիւրօյում, Միխայլովսկ. № 138.

(ա. օ.) 169. 3—3

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Մ. Գ. Դաւիթ-Բեկ

Ընդունելութիւնը: Առաւօտեան 10—2 ժ. Երեկոյեան 4—6 ժ.

Հասցէ՝ Ртищевская ул., № 7.

(հ. շ.) ա. 50—49

ԽԵԼԱՑԻ ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՎԱԾ

— Ողորմութեան փոխարէն աշխատանք տուէք: Մի խրախուսէք մուրացկանութիւնը, այլ գործի կանգնեցրէք օգնութիւն խնդրողներին:

Այո, այդ այդպէս է:

Պէտք է մուրացկանութիւնը դէն մղել և դատարկապորտների շարքերը նոսրացնել:

Դա ընդհանուր սկզբունք պէտք է լինի:

Սակայն գործնական կեանքի մէջ բարեգործութեան դիմողները միատեսակ չեն և նրանք հանդէս են գալիս շատ բազմազան բնաւորութեամբ:

Եթէ մի ընտանիք զրկվել է հօր աշխատող ձեռքերից և գտնվում է ծայրայեղ կարօտութեան մէջ—մի՞թէ մենք կարող ենք մերժել օգնութիւնը՝ ասելով թէ՝ դա խրախոյս է մուրացկանութեան, և մի՞թէ հնարաւորութիւն չը պէտք է տալ մանուկներին փոքր ինչ կրթելու և աշխատանքի վրա դնելու:

Եթէ հրդեհից, կարկտից, անասունների ժանտախտից և ուրիշ դժբաղդ պատահարներից վնասված ու քայքայված գիւղացին դիմում է մեզ աջակցութիւն խնդրելու—մի՞թէ մենք կարող ենք նրան մխիթարել աշխատանքի մասին քարոզով, երբ մեզ դիմողը հէնց ինքը աշխատանքի գլխաւոր ներկայացուցիչն է և լաւագոյն փաստաբանը:

Եթէ մի գիւղական ուսուցիչ, մի ժողովրդական գրող, մի բանաստեղծ մաշել ու խորտակել է իր կազմուածքը ծանր աշխատանքի վրա և դիմում է մեր օգնութեան,—մի՞թէ կարող ենք նրան մերժել մատնացոյց լինելով այն ընդհանուր համակրելի սկզբունքի վրա, թէ պէտք է աշխատանքի վրա հիմնել ամեն մի վարձատրութիւն և պէտք չէ քաջալերել մուրացկանութիւնը:

Եթէ գիւղի զաւակներից մէկը ընկել է քաղաք, չէ կարողացել փոքր ի շատէ ձեռնտու աշխատանք գտնել, կամ հիւանդացել է, կամ բոլորովին անգործ է մնացել և վերջապէս վճռել է գիւղ վերադառնալ—արդեօք արժանի չէ նա աջակցութեան:

Մենք կարող էինք մեր օրինակների թիւը բազմացնել մի տասն անգամ, բայց բաւական ենք համարում և առաջ բերածները՝ ցոյց տալու համար, որ օգնութեան դիմողների մէջ շատ կան այնպիսիները, որոնք որքան էլ համակրէին աշխատանքի վրա հիմնված բարեգործութեան սկզբունքը, այնուամենայնիւ նրանք անհրաժեշտօրէն ստիպված են լինում դիմել բարեգործական աջակցութեան:

Մենք այլևս չենք խօսում այնպիսիների մասին, որոնք հաշմանդամ, անդամալոյծ կամ մի որևէ ուրիշ խոշոր ֆիզիքական պակասութիւն ունենալու պատճառով անկարող են աշխատանքներով իրանց ապահովելու և ստիպված են դիմել բարեգործական աջակցութեան:

Ուստի գործնական կեանքի մէջ ամենևին այնքան հեշտ չէ վճռել բարեգործական օժանդակութեան խնդիրը բացասական մօքով և ընդհանուր բանաձևով մերժել դիմողներին:

Բարեգործական օժանդակութիւնը կոչված է որոշ դէպքերում էական դեր կատարելու և նա պէտք է կատարէ: Եւ երբ նա այդ չէ անում, ուրեմն թողնում է մի մեծ բաց տեղ, որը անխուսափելի կերպով պահանջելու է որոշ պարունակութիւն:

Եւ եթէ նոյնիսկ մենք ցանկանայինք բացառապէս սահմանափակվելու աշխատանքի սկզբունքի վրա, մի՞թէ այդ լայն հասկացված բարի գործողութիւնը կարող է որևէ բարեբեր արդիւնք առաջացնել, եթէ մենք նրան չը կազմակերպենք:

Ահա, օրինակ, ձեզ մօտ կանգնել են հարիւրաւոր անձեր, որոնք ասում են ձեզ, թէ նրանք չեն ուզում մուրացկանութիւն անել և աշխատանք են որոնում:

Ի՞նչ պատասխան կարող էք տալ նրանց:

Արդեօք, որևէ փորձ արե՞լ էք դուք աշխատանք գտնելու նրանց համար. արդեօք, որևէ բանակցութիւն վարե՞լ էք մի որևէ արհեստանոցի հետ. արդեօք, որևէ միջնորդութիւն վերցրե՞լ էք ձեզ վրա աշխատող ձեռքի և աշխատանքի որոնման մէջ:

Բարեգործութիւնը պէտք է կազմակերպել: Ինչ բնաւորութիւն էլ կրում լինի նա՝ թէ զուտ օժանդակութեան, թէ աշխատանքի հայթայթման—նա պէտք է կազմակերպվի:

Եւ մինչև նա ստացած չը լինի խելացի կազմակերպութիւն, բոլորովին անբովանդակ առարկութիւններ են ընդհանուր խօսքերով յայտնված բանաձևերը՝ թէ օժանդակութիւն խնդրողին պէտք է ցոյց տալ աշխատանքի ճանապարհը:

Ա. Քալանթար

ՍԵՐԲԻԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐԸ

Ահա այն շրջաբերական հեռագրի բնագիրը, որ Միլօվանօվիչ փետրվարի 25-ին ուղարկել է Պետերբուրգի, Բերլինի, Պարիզի, Վիէննայի, Հռոմի և Կ. Պոլսի միսիաներին. «Ի պատասխան Ռուսաց Կայսերական կառավարութեան բարեկամական խորհուրդների սերբիական արքայական կառավարութիւնը պատիւ ունի ձեզ հաղորդել հետևեալ յայտարարութիւնը՝ խնդրելով ծանուցանել դրա մասին այն կառավարութեանը, ուր պաշտօնավարում էք դուք: Ելակէտ ունենալով այն կարծիքը, որ Սերբիայի իրաւաբանական դրութիւնը Աւստրօ-Ունգարիայի վերաբերմամբ Բոսնիայի և Հերցէգովինայի միացումը հրատարակելուց յետոյ բնական է մնացել և Սերբիան դիտաւորութիւն չունի պատերազմ առաջացնել հարևան պետութեան հետ, ոչ էլ ցանկութիւն ունի իր իրաւաբանական յարաբերութիւնները նրա հետ, շարունակելով փոխադարձութեան հիման վրա կատարել իր հարևանական պարտաւորութիւնները և պահպանել վերջինի հետ, անցեալի նման,—պարտաւորութիւններ, որոնք բղխում են փոխադարձ նիւթական շահերից, այն տեսակէտը աչքի առաջ ունենալով, որ նա միշտ այն կարծիքի է եղել, որ Բոսնիայի և Հերցէգովինայի հարցը եւրոպական հարց է, որ Բերլինի դաշնագիրը ստորագրող պետութիւնները պարտաւոր են ընդունել միացման վճիռը, նոյնպէս Բերլինի դաշնագրի 25-րդ յօդուածի նոր խմբագրութեան վերաբերմամբ,—Սերբիան, վստահ լինելով պետութիւնների իմաստութեան և արդարադատութեան վրա, յանձնում է իր գործը առանց այլ և այլութեան պետութիւններին, որպէս հեղինակաւոր դատարանին. հետևաբար ի նկատի ունենալով այդ՝ չէ խնդրում Աւստրօ-Ունգարիայից ոչ հողային, ոչ քաղաքական, ոչ էլ տնտեսական վարձատրութիւն»:

ՍԵՐԲԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Վիէննա, 26 փետրվարի

Միանման չէ սերբիական պատասխանի թողած տպաւորութիւնը մամուլի առանձին օրգանների և հասարակական շրջանների վրա. պարլամենտական շրջանները զսպված լեզուով են խօսում. բորսան վստահութեամբ է նայում դրութեան վրա. «Նեօյէ-Ֆրէյէ-Պրէսսէ» շատ լաւատեսութեամբ է խօսում յայտագրի մասին, ասելով որ վէճի խաղաղ լուծման ճանապարհը նորից բացված է: «Նէյէս-Վինէր-Տագէբլատ» գործերի ընթացքը հանգըստացուցիչ է համարում, բայց կարծում է, որ շատ բարեացակամ ինքնազսպումն և անձնուրացութիւն է հարկաւոր՝ սերբիական յայտագիրը համարելու համար մի դոկումենտ, որը նպատակ ունի մոռացնել տալ այն բոլորը, ինչ կրեց Աւստրիան: «Ցէյտ» գտնում է, որ սերբիական յայտագիրը ոչինչ նոր բան չը տուեց: Իզվօլսկին և Միլօվանօվիչ միայն տանջում են Աւստրօ-Ունգարիային, անդադար ձգձգելով վճիռը. այժմ հարցն այն է, թէ ինչպէս հակահարուածել ռուս-սերբիական քայլը, որը չէ կարող բաւարարութիւն առաջացնել Վիէննայում. միապետութեան ֆինանսները չեն թոյլ տալիս պահելու մշտական զօրք կազմ և պատրաստ: (Հ. Գ.)

Բերլին, 26 փետրվարի

Տեղական մամուլը ընդհանուր առմամբ այնքան էլ գոհ չէ սերբիական նօտայից, որը, նրա կարծիքով, չէ լուծում այժմեան ճգնաժամը: (Հ. Գ.)

Բուդապեշտ, 26 փետրվարի

«Բուդ. Խիրլապին» Վիէննայից սերբական նօտայի վերաբերութեամբ հաղորդում են. «Թէև նօտայի մէջ չէ յիշատակվում առանձնապէս զինաթափութեան մասին, բայց և այնպէս այն տպաւորութիւնը, որ նա թողնում է, աննպաստ կը լինի: Կարծում ենք, որ դեսպան Սիմիչը, որ վաղը արտաքին գործերի մինիստրութեանը կը յանձնէ պատասխան-նօտան, հանգամանքներին համապատասխան նպաստաւոր պատասխան կը ստանայ»: (Հ. Գ.)

Բերլին, 26 փետրվարի

Սերբիական նօտայի առիթով «Կեօլն. Ցայտ.»-ը ասում է. «Արդէն հանրայայտ փաստ է, որ Ռուսաստանը հաւանում է Սերբիայի դիվերսիային (յարձակողական գործողութիւն), բառ որում բիսկի ձգտում է լինում Աւստրօ-Ունգարիային թեքել եւրոպական դատարանին»:

«Նաց. Ցայտ.»-ը ասում է, որ Սերբիան իր նօտայով յետ է նահանջում:

«Պօստը» գտնում է, որ Իզվօլսկու—որ կանգնած է Սերբիայի թիկունքի ետևը—քաղաքականութիւնը առայժմ աջողութիւն չունի:

«Գերմանիան» մեղադրում է սերբերին երկերեսութեան մէջ և գտնում է, որ լարված դրութիւնը աւելի սուր կերպարանք է ստացել: (Հ. Գ.)

Մօտ ժամանակներս սերբիական մինիստրների խորհրդի մէջ զինուորական մինիստր գեներալ Ժիվկօվիչը յայտնել է, որ եթէ իր պահանջած լրացուցիչ գումարը բաց թողնվի, այն ժամանակ ապրիլ ամսի կիսին հնարաւորութիւն կունենայ լաւ պատրաստված ու հիանալի կերպով զինված մի զօրաբանակ ունենալ 250,000 հոգուց բաղկացած: 100,000 սերբ զինուորներ կը բռնեն Դունայի կողմը, սկսած Բելգրադից, Սավա գետի ափով՝ մինչև Դրին, իսկ 50,000 հոգի էլ չերնօգորիական զօրքերի ու կամաւորների զօրամասի հետ միասին մուտք կը գործեն Բօսնիա:

Մինիստրների խորհուրդը հաստատել է նրա պահանջը և ֆինանսների մինիստրը շտապել է կատարել: («Р. У.»)

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Վիէննա, 26 փետրվարի

«Կոր. Բիւրօյին» Կ. Պոլսից հեռագրում են. «Թիւրքաց զօրքերի կենտրոնանալու և առանձին պատերազմական պատրաստութիւնների մասին պտտող տեղեկութիւնները Ուսկիւբի վիլայէթում վաղաժամ են: Մինչև օրս պաշտպանութեան միջոցների վերաբերութեամբ ձեռնարկած ծրագիրները դեռ որոշակի կերպով պարզված չեն»:

«Ղեկավարիչ շրջանները մտադիր են որքան հնարաւոր է պակասեցնել ֆինանսական ծախքերը»: (Հ. Գ.)

Կ. Պոլիս, 26 փետրվարի

Բ. Դուռը թոյլատրեց փոխադրել սերբիական պատերազմական իրեղէնները: Թոյլտուութիւնը վերաբերում է ճանապարհին գտնվող երկու նաւերին, ի բաց առեալ ռումբերի և ուժանակի մթերքը:

Պալատը հաստատեց մի միլիօն թիւրքական ֆունտի փոխառութիւնը: (Հ. Գ.)

Թիւրքիայի իսկական վերածնութիւնը, ասում է «Рус. Вѣд.»-ի թղթակիցը, չէ կատարվելու առանց ներքին քանդուածքի, մի բան որ այժմ միայն նշմարվում է և այնուամենայնիւ անխուսափելի է: Թիւրքիան հոգևոր պետութիւն է: Շարիաթը, որ հիմնված է ղուրանի, սուրբ գրքերի և միջնադարեան մեծ իմամների բացատրութիւնների վրա, որոշում է ո՛չ միայն եկեղեցական և հոգևորբարոյական յարաբերութիւնները, այլ և քաղաքականն ու քաղաքացիականը: Ճիշդ է՝ ուլէմների կազմը, շնորհիւ համապատասխան բացատրութիւնների, կարողացաւ յարմարեցնել ղուրանը սահմանադրութեան կամ սահմանադրութիւնը ղուրանին, չը գիտեմ ինչպէս է ուղիղ ասել: Անհամեմատ շատ դժուարութիւնների կը հանդիպեն քաղաքացիական և՝ առաւել՝ կայքի վերաբերեալ յարաբերութիւնները շարիաթին և նրա պահանջներին յանդիման: Ներկայումս բոլոր հողային և ժառանգական իրաւունքը յենված է շարիաթի վրա և այնքան բարդ ու խճճված, այն աստիճան քիչ է համապատասխանում ժամանակակից քաղաքացիական հասկացողութիւններին, որ նրա վերաքննութիւնը անխուսափելի է դարձել: Մուսուլմանական կայքի վերաբերեալ իրաւունքը չէ ճանաչում օր. իրաւաբանական անձանց (ընկերութիւնների, հաստատութիւնների և այլն) սեփականութիւն, արգելում է անշարժ կայքի գրաւ դնելը: Հողատէրը այդ պատճառով չէ կարող վարկ ունենալ, ակցիոներական ընկերութիւնը իրաւունք չունի անշարժ կայքի, և այս աղքատ երկիրը օրէնսական կերպով դատապարտված է անշարժութեան, եթէ չը փոխվեն այս կարգերը: Այստեղ դա այժմ շատերն են հասկանում: Իսկ շարիաթը:

Ի հարկէ նա տեղի կը տայ կեանքի պահանջներին, և քաղաքացիական յարաբերութիւնները կազատվեն հոգևորական ազդեցութիւնից: Բայց չէ կարելի մատնացոյց չանել այն բանը, որ ուլէմ պատգամաւորները—իսկ ներկայ դահլիճում նրանց թիւը հաւասար է 60-ի—թէև շատ արմատական քաղաքական խնդիրներում, տրամադիր չեն ձեռքից բաց թողնել շարիաթը առանց կռւի:

Միակ առարկութիւնը, որ լսեց Հիլմի փաշան ի պատասխան նոր մինիստրութեան դահլիճում կարդացած յայտարարութեան, ուլէմի կողմից էր՝ Կ. Պոլսի փայլուն և անպայման առաջադէմ պատգամաւոր Մուստաֆա-Ասիմի բերանից. «Դուք ասացիք, առարկեց յիշեալ պատգամաւորը,—որ արևմտեան հիմնարկութիւնները ուսումնասիրութեան ենթարկելուց յետոյ, նրանցից կվերցնէք այնպիսիները, որոնք մեզ պէտքական կը լինեն: Սակայն չը յիշեցիք, որ այդ գործում դուք պիտի ղեկավարվէք—շարիաթի ցուցմունքով: Ես կը ցանկայի, որ դուք աւելացնէք, թէ շարիաթի պահանջները և ցուցմունքները պիտի որոշեն ձեր գործողութիւնները այս շրջանում»:

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պարիզ, 26 փետրվարի

«Տանը» կարծում է, որ գերմանական մամուլի պատերազմասիրական տոնը նպատակ ունի ճնշում գործ դնել Ռուսաստանի վրա: Ֆրանսիան և Անգլիան երբեք այդպիսի խաղի չեն ենթարկվի: Ֆրանսիան և Անգլիան, եթէ Աւստրիան և Գերմանիան կը

[illegible] Ռուսաստանի վերաբերութեամբ։ (Հ. Փ.)

Վիեննա, 26 փետրվարի

[illegible] (Հ. Փ.)

Պետերբուրգ, 26 փետրվարի

[illegible] (Հ. Փ.)

Պետերբուրգ, 24 փետրվարի

[illegible] («Բաքու»)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Թէհրան, 21 փետրվարի

[illegible] քանի անգամ զօրքերն ես քանդեցին մեր հեռագրական գիծը և խարոյկների վրա այրեցին սիւները։ Այսօր դեսպանատունը տեղեկութիւն ստացաւ, որ սարվազները Թաւրիզին մօտիկ քանդեցին հնդո-եւրոպական հեռագրագիծը, որ գտնվում է դեսպանատների հովանաւորութեան ներքոյ։ Անմիջապէս եռանդուն առաջարկութիւն արվեց շահին՝ պահանջելով վճարել ընկերութեանը 500 ֆունտ՝ փչացած հեռագրագծի ամեն մի չը բանած օրվայ համար։

Դեսպանութիւնները հեռագիրներ ուղարկեցին արտաքին գործերի մինիստրին՝ պահանջելով հրամայել Էյն-ուդ-Դովլէին միջոցներ ձեռք առնել իր զինուորների աւազակային գործողութիւնների դէմ։ («Р. Сп.»)

—

Թէհրան, 21 փետրվարի

Թաւրիզից և ուրիշ գաւառներից բազմաթիւ յեղափոխականներ են ամեն օր գնում Րաշտ։ Անջումանը գրաւել է զինանոցը և անգլիական հիւպատոսարանին մօտիկ գտնվող մեծ տունը։ Զինանոցի շուրջը ականներ են թաղված։ Այն դէպքում, եթէ շահի զօրքերի դէմ մղված կռիւը դժբաղդ ելք ունենայ յեղափոխականների համար, վերջիններս վճռել են օդը թռցնել զինանոցը և այրել ամբողջ քաղաքը։

Յեղափոխականները իրանց կողմն են գրաւել ամենահարուստ մարդկանց, որոնք այժմ ահագին միջոցներ են տալիս նրանց։ Անջումանը կազմված է երեք հոսանքների ներկայացուցիչներից. «րաշտեցիներից», որոնց նպատակն է ստեղծել Րաշտի աւտոնոմիան ռամկավար վարչական սկզբունքներով, միապետականներից և, վերջապէս, այնպիսիներից, որոնք նպատակ ունեն ազատութեան բոլոր բարիքները տարածել ամբողջ Պարսկաստանի վրա։

Անջումանը մեծ յարգանքով է վերաբերվում դէպի ռուսաց հիւպատոս Շտրիտտերը։ Վերջինին անջումանը տեղեկացրեց, որ կոմիտէն, ուշադրութեան առնելով այն, որ Էնգէլիի մաքսատան եկամուտները յատկացված են Ռուսաստանում կատարված փոխառութիւնը հանգցնելու համար, որոշեց հրաժարվել մաքսատունը գրաւելու մտադրութիւնից, բայց միաժամանակ պահանջ յայտնեց, որ եկամուտից աւելացած գումարները ոչ թէ տրվեն շահի կառավարութեանը, այլ մացվեն ռուսական տեղական բանկը։ Հանգստութիւնը Րաշտի մէջ օրինակելի է։ Բոլոր տները զարդարված են կարմիր դրօշակներով։ («Р. Сп.»)

—

Թէհրան, 21 փետրվարի

Պանովը շրջագայեց յեղափոխականների բոլոր դիրքերը մինչև Ղազվին և ապա վերադարձաւ Րաշտ։ («Р. Сп.»)

—

Աստարա, 21 փետրվարի

Այստեղ հասաւ կօզակների կէս հարիւրեակ՝ ուղևորվելու դէպի Րաշտ։ («Р. Сп.»)

—

Յայտնի է, որ Պարսկաստանից ստացվող միտումաւոր և շատ անգամ ստայօդ լուրերից խուսափելու նպատակով անգլիական մի քանի ազատամիտ լրագիրներ միացեալ ույժերով յատուկ թղթակից են ուղարկել Թաւրիզ, որպէսզի նրա միջոցով կարողանան աւելի ճշգրիտ ու վստահելի տեղեկութիւններ մատակարարել Եւրոպային։ Այդ թղթակիցը, իր տուած հեռագիրների մէջ, չափազանց մռայլ գոյներով է պատկերացնում իրերի դրութիւնը Թաւրիզի պատերի մէջ։ Հարկաւոր է նկատել, որ Ատրպատականը ներկայումս ամեն տեղ ծածկված է ձիւնակոյտերով, երթևեկութեան ճանապարհներ ձմեռը շատ քիչ է լինում։ Այդ պատճառով, չը նայելով որ Էյն-ուդ-Դովլէն և նրա դաշնակից խաները աննշան ույժեր ունեն իրանց տրամադրութեան ներքոյ, այնուամենայնիւ Թաւրիզի պաշարումը սաստիկ զգալի է դառնում ազգաբնակութեան համար։

Ուտեստի մթերքների մեծ պակասութիւն է զգացվում։ Հացի պաշարը պահվում է հին մզկիթներում միայն և ամենայն օրվայ պաշարը բաժանվում է հացթուխների միջև անջումանների նշանակած գներով։ Թխած հացի համար սահմանված է սակագին։ Բուլկի վաճառողներից մէկին, որը, հակառակ անջումանի որոշման, փորձ արեց վաճառել աւելի թանգ գնով, Սաթթար-խանի հրամանով գնդակահարեցին։ Դրութիւնը բարդանում է ևս առաւել նրանով, որ ջրաղացներից շատերը գտնվում են արուարձաններում, որոնք յաճախակի են ենթարկվում «ձիաւորների» յարձակման։

Թաւրիզի անջումանը, միևնոյն թղթակցի ասելով, հեռագիր է ստացել Սպահանից, որ ազգայինները արդէն գրաւել են Շիրազը։ Շիրազ քաղաքը, որ առևտրական խոշոր կենտրոններից մէկն է համարվում, 30 հազար ազգաբնակութիւն ունի։ Նա յայտնի է վարդերով ու գինիներով և պարսից երկու նշանաւոր բանաստեղծներ Հաֆիզի և Սաադիի ծննդավայրն է։ («Р. В.»)

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 15 փետրվարի

Ազգային ընդհ. ժողովը երեք շաբաթ դադարից յետոյ գումարվեց ուրբաթ, փետր. 13-ին։ Աղմկալից, կռւալից և յուզումնալից մի ժողով եղաւ այդ, հաստատելու համար խրողութիւնը Փրանսիացիների միջնադարեան այն գաղափարի՝ թէ ամսի 13-ին կատարված գործերը դժբաղդութեամբ կամ անյաջողութեամբ կը պսակվեն։

Ժողովից բացակայում էր Իզմիրլեան սրբազանը, որ, ինչպէս գրել եմ նախկին նամակովս, ռուսական հպատակութեան ձեռնարկութիւնների վերջանալուց յետոյ այլ ևս դադարել է Թիւրքահայոց պատրիարք լինելուց։ Նորընտիր տեղապահ Արշարունի սրբազանը դեռ Պօլիս չէ ժամանել Բրուսայից։ Այդ պատճառով վերոյիշեալ ժողովին նախագահելու իրաւունքը այս անգամ վիճակվեց Դիմաքսեան Հմայեակ սրբազանին (ապագայ պատրիարքացու միմիայն իր խելքով)։

Նախագահը նիստը բաց արեց սովորական փօրմուլայով, այն է՝ «Հայր մեր» և «զգործս ձեռաց մերոց ուղիղ արա ի մեզ, Տէր» և այլն, որի հակառակը պատահեց դժբաղդաբար։

Նիստի աղմկալից լինելու պատճառն էր երկու հարց՝ 1) Երուսաղէմի հարցը և 2) ընդհ. ժողովի մեծամասնութեան մի շատ երեխայական խնդիրը։

Առաջինի մասին խօսելու իսկ ամաչում եմ այստեղ, որովհետև Երուսաղէմի խնդիրը ըստ իս՝ պարզապէս վեղարաւորների անձնական լպիրշ կիրքերի, ստոր շահախնդրութիւնների, սինլքոր բանսարկութիւնների արդիւնք է. այսպիսի մի խնդիր լուծելու միջոցը շատ պարզ կը լինէր, եթէ կարելի լինէր վանքից դուրս շպրտել բոլոր միաբաններին՝ մեծից մինչև փոքրը, փակել վանքը մի առժամանակ, յետոյ նոր միաբանների միջոցով նոր միաբանութիւն կազմել և այդ միաբանութեան օրինագիրքն էլ շինել այնպէս, որ լինի եթէ ոչ յար և նման, գոնէ մօտիկ Մխիթարեան միաբանութեան օրինագրքին։

Բայց բոլոր միաբաններին մէկ անգամից վանքից արտաքսել չէ կարելի. ուրեմն օրէնքը հարկ է փոխել և մտցնել այնտեղ հաւասարութեան և եղբայրութեան բոլոր stricte սկզբունքները յարգելով։ Այդ սկզբունքների մէջ հաւասարութեան իրաւունքների տեսակէտով գլխաւորը, ամենաանհրաժեշտը համարում եմ դրամականը, այո, դրամականը, որ ամեն տեսակ մոլորութիւնների գլխաւոր պատճառն է։ Եւ դա շատ հեշտ լուծելի հարց է. հարկ է, որ խիստ մի օրէնք արգելէ միաբաններին անձնական դրամ հաւաքելու իրաւունքը.

Ամեն ինչ ամենքին
Եւ ոչինչ ոչ մէկին։

Այսպէս լինելու է։ Գանձը մի՝ բոլորի համար, առանձնապէս հարստութիւն դիզելու իրաւունքից բոլորին էլ պիտի զրկել, որովհետև միաբանութեան անմիաբանութեան պատճառը հէնց այդ դրամամոլութիւնն է։ «Այս-ինչ վարդապետն՝ այսքան հարստութիւն ունի,—ասում է մի վարդապետ,—ես ինչո՞ւ չը պէտք է ունենամ այնչափ հարստութիւն. ես նրանից ինչո՞վ եմ պակաս»։ Եւ ահա այդ տրամաբանութեանը չէ ուշանում հետևել նախանձ, ատելութիւն. ամեն ինչ ծագում է, մինչև իսկ գողութիւն՝ հարստութեան տիրանալու տենչով։ Վանքի բարեկարգութեան խնդիրը կարելի է միմիայն դրամական հարցի լուծումով, և ազգի արդար իրաւունքն է բարեկարգումն այդ կէտից սկսել. առանց փողային հարցի լուծման չէ կարելի որևէ բան անել։ Կրկնում եմ, վանքի միաբանները դրամատեսաց պէտք է լինեն, ըստ օրէնքի իրանց վաստակը հաւասարակաց գանձարանը պէտք է ձգվի և պիտի նկատվի ամենքի հաւասար բաժինն ու իրաւունքը. թէ չէ՝ ամեն տեսակ մոլութիւն, զազիր աւարք՝ այդ վանքում կը շարունակեն բնակութիւն հաստատել։ Մնացեալ օրէնքները շատ հեշտ կը լինի ուրուագծել և գործադրել և discipline ասված բանը, որ ներկայումս բացարձակօրէն պակասում է վանքում, հէնց այն օրից սկիզբ կը դնի այնտեղ։

Հարուստ միաբաններն են, որ վանքի խայտառակ վիճակը մինչև այժմ շարունակել են տալիս՝ իրանց դրամներն այս ու այն խմբագրին կամ քաղցածին բաշխելով, որպէսզի իրանց յաղթանակութեան չար ոգին յագեցնեն։ Պիտի խլել նրանցից փող դիզելու հնարաւորութիւնը, և կը տեսնէք թէ նրանք ինչպիսի՜ հեշտութեամբ կը զսպվեն։

Ընդհ. ժողովում ծագած անհամ վէճերի պատճառն եթէ ոչ ուղղակի, գէթ անուղղակի կերպով կապված է այս կէտին. խնդիրը մի հեռագրի մասին էր, որով Երուսաղէմի Յարութիւն պատրիարքը խնդրել էր իր մօտ շտապեցնել Ղևոնդ վ. Մագսուտեանին և Երէցեան Գէորգ եպիսկոպոսին, որին Յարութիւն պատրիարքն արտաքսել էր միաբանութիւնից նրա համար, որ սուլթանի անձի դէմ կատարված մահափորձի լուրը ժամանակին չէր հեռագրել Երուսաղէմ։ Առաջին անգամը չէր սակայն։ մէկ-երկու ամիս է, ինչ այդպիսի բազմաթիւ հեռագիրներ են ստացվում, որոնցով յիշեալ երկու եկեղեցականները Երուսաղէմ են հրաւիրվում և որոնց ուղարկման մասին, սակայն, տեղեկութիւն չէ ունեցել ծերունի զառամ Յարութիւն պատրիարքը, որ Երէցեանի ու Ղևոնդ վ. Մագսուտեանի կուսակից մի քանի վարդապետների ճնշումների տակ ստորագրել է հեռագիրներին։

Ազգ. ժողովը խոհեմութիւն համարեց Երէցեան սրբազանին և Ղևոնդ վարդապետին պահել Պօլսում, որպէսզի սրանց դրամական զեղծումների հաշուեյարդարութիւնն աւարտէ, և որոշեց մի պատգամաւորութիւն ուղարկել իր կողմից Երուսաղէմ, որի պաշտօնը միմիայն հաշտութիւն կայացնելը պիտի լինէր անմիաբան միաբանների միջև։ Պատգամաւորութ[illegible], որի գլուխն էր Յակոբ եպիսկոպոսը, գնաց Երուսաղէմ, բայց նախապէս նրան լաւ ընդունելուց յետոյ, իբրև թէ Յարութիւն պատրիարքը պատգամաւորութեան պաշտօնի ծրագրում գտնված մի քանի պարբերութիւններ յարմար չէ տեսել և մերժել է յետոյ։ Եւ ահա սպառնալիքներ պատգամաւորութեան դէմ, և պատգամաւորութիւնը ստիպվել է խոյս տալ վանքից դէպի Եաֆա։

Այս չէր բաւական, և դարձեալ Յարութիւն պատրիարքը՝ միշտ Երէցեանների և Մագսուտեանների ճնշումի տակ՝ արդարադատութեան գործերի մինիստրութեանը հեռագրում է, թէ Երուսաղէմի պատրիարքութիւնը անկախ է ազգ. ընդհ. ժողովից և թէ ինքը միմիայն տէրութեանն է պատասխանատու ուղղակի։

Այս վստահութեան դէմ բողոքի ձայներ բարձրացան յանկարծ ընդհանուր ժողովի մէջ և պահանջվեց, որպէս զի Յարութիւն պատրիարք, իբրև ծեր ու զառամեալ և անգիտակ իր արածների, պաշտօնանկ լինի և մի տեղապահ կարգվի Երուսաղէմում։ Բնականաբար Երէցեան և նման անձերը հակառակը պիտի գոռային. և ահա ինչպէս է ծնվել խառնակութիւն կռիւ և աղմուկ, որի գլխաւոր դերակատարը դժբաղդաբար նախագահ սրբազանը եղաւ։ Խնդիրը վարչութեան տեղեկագրին թողվեց, վարչութեան, որը զբաղվում է արդէն այդ հարցով, բայց տեղապահի գալուն է սպասում, հարկ եղած պաշտօնական démarche-ների լրացման, և ազգու դաս տալու Երուսաղէմի հետ վարդապետներին։

Երեսփոխանների կրքերը յուզված, ջղերը լարված՝ արդէն յայտնի էր, որ ուրիշ խնդիրների մասին էլ չը պիտի կարողանային պայքարել միասին. հէնց այդ պատճառով, երբ մեծամասնութեան խնդիրը յուզվեց, կրկին աղմուկ, կրկին խառնաշփոթութիւն տեղի ունեցաւ, որի մէջ նորից նոյն նախագահ կոչված սրբազանն էր, որ զուրկ եղաւ դարձեալ պատկառազդու, խաղաղարար ղեկավարութիւնից։ Եւ ինչ էր այդ հարցը. ինք[illegible]ինքեան շատ պարզ և շատ անմեղ։

Սահմանադրութիւնը պահանջում է, որ, ընդհ. ժողով գումարելու և որոշում տալու դէպքում, երեսփոխանների ընդհանուր թիւ՝ 140-ի՝ կիսից մէկ ձայնով աւել, այսինքն 71 երեսփոխանների ներկայութիւնը պիտի անհրաժեշտ լինի։ Բայց որովհետև մի ժամանակից ի վեր այդ թիւը չէր կարելի, և միայն 57, 61, 68 երեսփոխաններ միայն ներկայ էին լինում. և որպէս զի, այդ ոճով, ընդ. ժողովի նիստերն անգործութեան չը դատապարտվէին երեսփոխաններից ոմանք առաջարկել էին, որպէս զի մինչև այսօր ընտրված երեսփոխանների (որովհետև դեռ 140 թիւը չէ լրացած) մեծամասնութեամբ կարելի լինի նիստ գումարել, մանաւանդ որ ներքին կանոնագրումն էլ կայ մի թոյլտուութիւն։ Բայց սահմանադրութեան պաշտպան (!!) երեսփոխաններ հակառակ խօսեցին առանց միտ բերելու, թէ այդ առաջարկն արդէն 71-ի պաշտպանումն էր։ Ընտրված երեսփոխանների մեծամասնութեամբ նիստ գումարել՝ ո՞չ ապաքէն ասել է նաև 71 հոգով նիստ գումարել, երբ ընտրված երեսփոխանների թիւը հասնէր 140 ամբողջական թւին։ Բայց երեսփոխաններ եղան, որ այսպիսի մի առաջարկ սահմանադրութեան թշնամութիւն համարեցին և մերժեցին։ Այդտեղից ծագած աղմուկը անվերջանալի հանգամանք առնել սկսելով՝ նախագահը խոհեմութիւն համարեց նիստը փակել ի խաղաղութիւն գրգռված երեսփոխանների անիրաւ յուզումներին։

Յաջորդ նիստը պէտք է գումարվի նախագահութեամբ նորընտիր տեղապահի, որ Կ. Պօլիս է ժամանելու վաղը երեկոյեան։ Առաջիկայ չորեքշաբթի օրը վարչական մեծ նիստ է գումարվելու, որին պէտք է նախագահէ նոյն ինքն սրբազան կաթողիկոսը, գործերի փոխանցումը յանձնելու նորընտիր տեղապահին, որ յուսով ենք թէ կը լինի արժանաւոր յաջորդ իր հոգևոր ծնողին և օծակից-եղբօր՝ Դուրեան սրբազանին։

Շատ հայրենասիրական էր «Մշակի» մէջ Մելեան աւ. քահանայի յուզած հարցը թէ՝ հարկ է, որ վեհափառ հայրապետը Էջմիածին գնալիս իր ճանապարհը առնէ Հայաստանով, որպէս զի իր աչքերով տեսնի այն աղէտները, աւերները, որ գործեց բռնակալութիւնը, և որի համար միայն ինքը եղաւ անկեղծ բողոքարկու։

Հայր Մելեանի հարցը շատ յուզող, բայց հարկ է որ կատարվի այն յետ նուիրագործման կաթողիկոսին։ Ամենայն հայոց կաթողիկոսը ցանկալի է, որ օրէնքով իրաւունք ունենայ միշտ իր ժողովրդին պարբերական այցեր անելու ամեն տեղ. ահա այն ժամանակ հայ ժողովուրդը իր հոգևոր պետի մօտ պիտի զգայ միշտ ինքն իրան, և ազգային գործերի ղեկավարութիւնն էլ ամենուրեք կը ստանայ տարբեր ուղղութիւն։

Թուաթակ

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ԹԻՒՐՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

—

Երզրում, 19 փետրվարի

Քաղաքիս «Ազգային օթելում» իջևանած մի ինչ-որ թիւրք իբր թէ կորցրել է իր տարճանակը և օթելում պտրտելուց յետոյ չէ գտել։ Այդ անձը, ապա, գնալով օթելին մօտիկ գտնվող պօստ-հեռագրատան շինութիւնը՝ անցորդներին, անխտիր, սպառնում էր պատժել, եթէ իր տարճանակը չեն գտնի։ Այդ թիւրքը հէնց այդտեղից անցնող Թաթոս Փալանճեանին, որն այդ միջոցին հարբած դրութեան մէջ էր, ցանկանում է խուզարկել, բայց Թաթոսը հակառակվում է՝ իրան վիրաւորված զգալով այդ առաջարկից։ Թիւրքը ցանկանում է բռնի խուզարկել, բայց հայը թոյլ չէ տալիս և, իբր թէ, ծեծում է թիւրքին։ Իշխանութիւնն այդ հայի տունը խուզարկութեան ենթարկեց և նրա կնոջը ծեծելով՝ իրան էլ բանտարկեց։

Մի ուրիշ թիւրք, որ 1895-ի սև օրերին մի քանի անմեղների արիւնն էր մտել, 20 տարեկան մի գեղեցիկ հայ երիտասարդի «բարեկամաբար» հրաւիրում է սրճարան, ուր նրան ստիպում է օղի խմել։ Երկուսն էլ հարբում են։ Ապա թիւրքը հրաւիրում է հային սահնակ նստել։ Հայը, միամիտ, ընդունում է թիւրքի հրաւէրը։ Թիւրքը սահնակը քշում է քաղաքից դուրս և, սահնակում, փաթթվում հային, համբուրում և իր մտադրութիւնների մասին յայտնում։ Հայը, այդ տեսնելով, պահանջում է սահնակը կանգնեցնել, որպէսզի ինքը դուրս գայ ու գնայ իր բանին։ Թիւրքն ականջ չէ դնում և իր շարունակում։ Այդ ժամանակ հայն իր մօտ գտնվող դանակով թեթև վէրք է հասցնում թիւրքի գլխին և փախչում անյայտանում։

Կառավարութիւնը հէնց նոյն օրն իսկ յիշեալ երիտասարդի հօրը ձերբակալեց ու բանտարկեց, բայց երիտասարդը դէպքից 2—3 օր յետոյ ներկայացաւ իշխանութեանը և յանձնվեց։ Նրա հօրն ապատ արձակեցին։

Շաւարշ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԻ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱՌԱՋԱՐԿ

—

Այժմ դրականապէս յայտնի եղաւ, որ մօտիկ ապագայում հայ ժողովուրդը տեսնելու է կաթողիկոսական ներկայ թափուր գահի վրա ազգովին ընտրեալ և անձկութեամբ սպասվող Մատթէոս արքեպ. Իզմիրլեանին։

Կաթողիկոսական գործունէութեան հէնց սկզբնական օրերից առկախ մնացած մի շարք առաջնակարգ ազգային խնդիրներ պէտք է անմիջապէս քննութեան առնվեն։ Այդ խնդիրներից ամենաէականն է դպրոցական գործը, որ շուտով բոլորելու է իր գոյութեան չորրորդ տարին։ Թէ ինչ է ներկայացնում իրանից մեր դպրոցական աշխարհը ներկայումս, այդ մասին աւելորդ ենք համարում բան ասել։ Ամենքին էլ յայտնի է՝ թէ որչափ է տուժում հայ դպրոցը, զուրկ լինելով միանգամայն վարչական, ուսումնական և տնտեսական նորմալ կաղապարից։ Այդ չարիքի առաջն առնելու համար անհրաժեշտ է, որ նորընտիր հայրապետը, առաջնագոյն նշանակութիւն տալով դպրոցական խնդրին, անյապաղ միջոցներ ձեռք առնէր բարելաւելու մեր դպրոցները, որից կախված է հայ ժողովրդի ապագան։

Հասկանալի է, որ հայ ուսուցիչը չէ կարող և չը պէտք է անտարբեր մնայ դպրոցական վերակազմութեան և բարելաւման խնդրին։ Նա պէտք է իր հեղինակաւոր ձայնը բարձրացնէ և մատնանշէ այն միջոցներն ու պայմանները, որոնց իրականացումը անհրաժեշտ է, որպէսզի հայ դպրոցն ու հայ ուսուցիչը գտնվեն իրանց կոչման բարձրութեան վրա։ Ահա այսնպատակի համար հայ ուսուցիչներին անհրաժեշտ է համախմբվել, ունենալ մտքերի փոխանակութիւն և, դպրոցական բազմաթեայ փորձառութեան վրա հիմնված, համաքական ույժերով մշակել հայ դպրոցների համար բարենորոգումների մի ընդհանուր ծրագիր։ Այս բանի համար միակ միջոցը ուսուցչական համագումարն է։ Մենք առաջարկում ենք Ուսուցչական Միութեանը կազմակերպել Թիֆլիսում առաջիկայ յունիս ամսին հայ ուսուցիչների համագումար (съѣздъ)։

Անկասկած Բարեգործական և Կուլտուրական ընկերութիւնները իրանց ճիւղերով, Էջմիածնի կենտրոնական և թեմական հոգևոր վարչութիւնները ամեն կերպ կաջակցեն և դիւրութիւններ կը ստեղծեն հայ ուսուցիչների համար, որ նրանք կարողանան ամենայն հեշտութեամբ ու յարմարութեամբ համախմբվել Թիֆլիսում, գոնէ մի ամսով՝ յունիսին, կազմելու ուսուցչական համագումար։

Համագումարում քննութեան պէտք է առնվեն մի շարք դպրոցական խնդիրներ վարչական, ուսումնական և տնտեսական կողմերի վերաբերեալ։

Այն ամենը, ինչ որ կը մշակվի ուսուցիչների կողմից և կանցնի համագումարի բովից, պէտք է ներկայացնել նորընտիր Հայրապետին։ Այդ պատրաստի նիւթը ծառայելու է ապագայում, իբրև հիմունք այն մարմինների համար, որոնք կոչվելու են վերանորոգելու և բարելաւելու հայ դպրոցները։ Իսկ թէ ի՜նչ օգուտ կարող է տալ ուսուցչական համագումարը հէնց իրանց ուսուցիչներին, այդ մասին կարիք չը կայ խօսելու։

Ա. Նազարէթեան

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏԻՑ

—

Ճեմարանն ու վանքը

Անհատական հաշիւները, անձնական նեղ կրքերը թէ ինչ կուրութեան ու փոքրոգութեան են հասցնում մարդկանց, դա բացայայտ է Էջմիածնի այսօրվայ վարիչների սխրագործութիւններից, որոնք այնքան շքեղ ծաղկում են ինտրիգների այդ կլասիքական մթնոլորտում։ Մարդ ապշած է մնում տեսնելով այն բոլորը, ինչ կատարվում է Էջմիածին անուանված հիմնարկութեան պատերի մէջ, և ակամայից հարց է տալիս, թէ արդեօք խելացնոր երազների աշխարհումն է գտնվում, թէ՞ դուլլուսների երկրում, երբ ինչպէս կալէյդօսկօպի մէջ իրար յաջորդում են ոտնձգութիւնը, անարդարութիւնը, իրաւունքի տարրական հասկացողութիւնների բացակայութիւնը, խնամէութիւնը, ագիտութիւնն ու անզգուշութիւնը՝ բոլորն սքօղված զազրելի փարիսեցիութեամբ, անմեղութեան ու ժողովրդասիրութեան կեղծ դիմակներով։ Փաստերի ծով է մեր առաջ, որոնց մի առ մի յիշատակելը հատորներ կը պահանջէր և ոչ թէ լրագրի սուղ էջեր։ Լաւել այդ բոլորի մասին մահացու մեղք ենք համարում, որովհետև պէտք է վերջապէս հայ հասարակութեան այն մասը՝ որ սովոր է նայել Էջմիածնի վրա, իբրև իր ազգային նուիրական տեղի, ազգային ներկայացուցչութեան՝ գիտենայ, թէ ովքեր են այսօր Էջմիածնի գործերն ու բաղդը տնօրինում, ինչ անփառունակ անձեր իրանց ձեռքն են գցել մի հիմնարկութիւն և այդ դարձրել աւազան մի աւառ։

[illegible]

ծախքերի համար միշտ հազարներ է գըրւում և մանաւանդ վանքի բոլոր ծառայողներն ու միաբանութիւնը, առաջին տեղում հէնց ինքն տեղապահը, ամեն ամիս կանոնաւոր ստանում են իրանց ռոճիկները։ Ինչ փոյթ սրանց, թէ աշակերտները քաղցած են, թէ ուսուցիչները ամբողջ 5 ամիս ռոճիկ չը ստանալով՝ անելանելի դրութեան մէջ են ընկել։

Ճեմարանի մատակարարը և այլ նիւթեր մատակարարողները, չը ստանալով ժամանակին իրանց հասանելիք գումարները, վերջին ժամանակները կամ իսպառ հրաժարվում են որեւէ նիւթ ապառիկ տալու և կամ խիստ անկանոն ու թանգ գներով են տալիս։ Ուստի աշակերտների սնունդն էլ դառել է միակողմանի ու ոչ բաւականաչափ սննդարար, որի վրա իր ուշադրութիւնն է դարձրել նաև ճեմարանի բժիշկը։ Այսպիսի պայմաններում, ի հարկէ, լսվում են աշակերտների արդարացի տրտունջները։ Ճեմարանի վարչութիւնը, շնորհիւ վանքի այդ տեսակ ագեղ, չասենք թշնամական վերաբերմունքի, այսօր խիստ փափուկ դրութեան մէջ է։ Եթէ աշակերտութեան տրտունջներին միայն, որ խիստ հաւանական է, նաև ուսուցիչների, պաշտօնեաների ու ծառաների բողոքները, որոնք ամիսներից ի վեր ռոճիկ չեն ստանում, շատ դժուար կը լինի երաշխաւորել ճեմարանի անդորրութիւնը։ Յամենայն դէպս համոզված ենք, որ ապագայի անախորժութիւնների ու զանազան անպատեհութիւնների պատասխանատւութիւնն ընկնում է ոչ թէ ճեմարանի վարչութեան վրա, այլ վանքի բաղդախնդիր վարիչ սուրբ-հայրերի վրա, որոնց խաղալիք է դարձած վարչական ընդունակութիւններից կատարելապէս զուրկ տեղապահը։ Քանիցս ճեմարանի վարչութիւնը դիմել է գրաւոր և բանաւոր կերպով տեղապահին, սրա լուրջ ուշադրութիւնը հրաւիրելով իրերի դրութեան վրա, բայց ում կասես... Այդ բոլորի դէմ տեղապահը Զաքարիայի լռութիւն է պահպանում և միևնոյն ժամանակ ամեն օր ստորագրում է տեսչին զանազան թղթերով, որոնց մէջ չկան անյետաձգելի հարցերը թողած, զանազան բիւրօկրատական, նոյնիսկ ծիծաղելի հարցեր շօշափելով, միայն խոչընդոտներ է յարուցանում ճեմարանի վարչութեան դէմ։ Նիմանդ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Բագու, 23 փետրվարի

Երէկ, կիրակի, փետրվարի 22-ին, կայացաւ Բագուի Հ. Կուլտուրական Միութեան Ջուլհականոցի հանդիսաւոր բացումը։

Ներկայ էին նահանգապետ Ալիշևսկին, քաղաքապետի օգնակ. Շուբինսկին, տեխնիքական ուսումնարանի տեսուչը, գործարանական վերատեսուչը և երկսեռ հանդիսականների բազմութիւն։

Գ. պ. Գրիգոր Քալանթարը և Մէջլումեանցը ամենքին մանրամասն ծանօթացրին գործի հետ (աշակերտները այդ ժամանակ գործում էին տորքի վրա)։ Յետոյ Զաւէն վարդապետը երկու քահանայի հետ մաղթանք կատարեց։ Մաղթանքից յետոյ Կուլտուրական Ընկերութեան նախագահ Կ. Խատիսեանը մի ամփոփ ճառով բացատրեց հասարակութեան տնայնագործական գործունէութեան և Ջուլհականոցի արդիւնաւէտ դերը մեր գիւղական հասարակութեան համար։ Այնուհետև առաջարկվեց նախաճաշիկ, ուր զանազան կենացներ առաջարկվեցին։ Կարդացվեց և Թիֆլիսի Հայ Տնայնագործական Ընկերութեան շնորհաւորութիւնը, ուր փոխադարձաբար յայտնվեց շնորհակալութիւն և նախաձեռնող ընկերութեան գործերին աջողութիւն։

Հանդէսը ընդհանրապէս աջող անցաւ, որովհետև ակներև էր, որ կարճ ժամանակամիջոցում բաւական մեծ առաջադիմութիւն էր տեղի ունեցել։

Նիւթականի կողմից կարող եմ հաղորդել հետևեալը։ Բացի համեմատաբար փոքր նուէրներից՝ ստացված են նուիրատւութիւններ՝ Եղիսաբէթ Գէորգեանցից 100 ր., Երամիշ Երամիշեանից 100 ր., ինժեներ Ա. Յովհաննիսեանից 50 ր. և ուս. անտ. Յ. Տէր-Յակոբեանից 50 ր. և այլն։ Մ. Ն.

—

Պեատիգորսկ, 16 փետրվարի

Կիրակի, փետրվարի 15-ին, նախաձեռնութեամբ Պեատիգորսկում ապրող աշտարակեցիների և միւս ծանօթների, խուռն բազմութեան ներկայութեամբ հոգեհանգիստ կատարվեց հանգուցեալ Կարապետ Ազատեանցի յիշատակին։ Լաւ ճանաչելով հանգուցեալին, պէտք է խոստովանած, որ նրա մահը մեծ կորուստ է Աշտարակի համար, ուր այժմ ազատ կը գործեն մութ ույժերը։ Ցաւելով Ազատեանցի սպանութեան համար յայտնում ենք մեր զզւանքը մարդասպաններին։ Աշտարակեցի

—

Գորիս, 12 փետրվարի

Ով որ լսել կամ կարդացել է և տեղեկութիւն ունի Զանգեզուրի թուրք-հայկական ընդհարումների սկզբից սկսած աւազակ Մուրթուզայի արարքը, նրա համար հետաքրքրական կը լինի և Մուրթուզայի ձերբակալումը։

1905 թ. օգոստոսի 17-ին երեք Սաֆրազբէգեան բէգերին և Ա. Մելիք-Թանգեանին սպանողը նա եղաւ, որով և սկըսվեց կոտորածը։ Շատ են աշխատել նրան բռնել, բայց չէ աջողվել։

Ամսիս 5-ին Մուրթուզան գնում է Աբիքլու գիւղը իր կնոջը տանելու. գիւղացիք կռիւ են բռնվում նրա և ընկեր Միրզայի հետ։ Աւազակը սպանում է 4 հոգու և ինքը փախչում։ Այդ առիթով յայտնում են պրիստաւ Նովիցկուն, որը ստրաժնիկներով գնում և Մուրթուզայի հետ հրացանաձգութեան է բռնվում։ Երեկոյեան դէմ պրիստաւը յետ է դառնում, իսկ աւազակը անցնում է դէպի վերին գիւղերը։ Մինչ այդ՝ պրիստաւը յայտնում է գաւառիս ժամանակաւոր կառավարիչ Անտոնովին՝ Նախիջևանի գաւառապետին հեռագրելու, որ կօզակներ ուղարկվեն դէպի Զանգեզուրի սահմանը Մուրթուզային բռնելու։ Նախիջևանից կօզակներ են հասնում Կարմալովկա—մօլօկանների գիւղը, ուր ժամանում է և աւազակ Մուրթուզան. նրան շըրջապատում և բռնում են իր Միրզա ընկերոջ հետ ու տանում Նախիջևանի բերդը։

Սիսիանի բոլոր գիւղերը դողում էին Մուրթուզա անունը լսելով, իսկ թէ ինչեր չարեց նա—այդ ևս յայտնի է։

Հայ և Թուրք հասարակութիւնները սպասում են, թէ ինչ վախճան կունենայ փախստական Մուրթուզայի ձերբակալումը։

Յոյս ունենք, որ ամբողջ 5 տարի նրան որոնող կառավարութիւնը նրան կը պատժէ։ Սազանդարեան

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼԻ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՎԱՐԿԻ ԸՆԿ. ԴՐԱՄԱՏԱՆ ԿՈՂՈՊՏՄԱՆ ՇՈՒՐՋԸ

—

Ամսիս 20—21-ին ոստիկանութեան և ժողովրդի անխոնջ ջանքերը զգալի արդիւնք չը տուին. բայց 22-ին կալանաւորեցին Յովհաննէս Շէգ-Գէորգեանցին, որը յանձնեց ոստիկանութեան մօտ 5000 րուբլու արժողութեամբ արժեթղթեր և թանգագին իրեր։

Ոստիկանութիւնը, ինչպէս լսում ենք, նախական քննութիւնները լրացրել է և ամսիս 23-ին քաղաքիս բերդի կապանների բանտն է ուղարկել մեղադրեալներին։

Մեղադրեալների և վկաների ցուցմունքերից ինչպէս երևում է, չարագործների հետ յարաբերութեան մէջ է եղել բանկի հաշւապահ Արշալոյս Ալէքսանդրեանը, որին շղթայակապ միւս մեղադրեալների հետ տարան կապանները։ Ոչ միայն մեղադրեալները, այլ և բանկի ծառայողները ամսիս 18-ի երեկոյեան հաշւապահի բռնած ընթացքի դէմ աննպաստ ցուցմունքներ են տուել։

Մեղադրեալներերի ցուցմունքերի համաձայն, չարագործութեանը մասնակցել են և կալանաւորված են՝ 1) Արշալոյս Ալէքսանդրեան, հաշւապահ, 2) Սուրէն Խանանուշեան, 3) Գրիգոր Մկրտչեան, 4) Երեմ Մարտիրոսեան, 5) Պօղոս Սաֆարեան (գաղթական), 6) Ներսէս Յարութիւնեան (գաղթական), 7) Վաղարշակ Եղօյեան (իգդիրցի), 8) Սմբատ Պատրիկեանց (գաղթական), 9) Յովհաննէս Շէգ-Գէորգեանց։

Դեռ բռնված չեն՝

10) Խորէն Ստեփանեան (Աստարեանց), 11) Յակոբ Մկրտչեան և 12) ոմն Սմբատ։

Բացի այս՝ կալանաւորված են չարագործների յափշտակութիւնները պահպանելու համար՝

1) Հռիփսիմէ Մկրտչեան, 2) Փեփրոնէ Յակոբեան, 3) Վարսենիկ Մինասեանց, 4) Հայաստան Մահտեսի Յովհաննիսեան, 5) Հայկ Խանանուշեան։

Իսկ բանտարկված դարբին Գէորգ Մահտեսի-Յովհաննիսեանին արդէն արձակել են, քանի որ նրա տան ծխանից գտնված իրերը թագցրած է եղել Վաղարշակ Եղօյեանը և խոստովանել է յանցանքը։

Մինչև օրս գտնված են մօտաւորապէս քառասուն հազար ր. արժէթղթեր, դրամ, զոհարեղէններ, ոսկի և արծաթի իրեր։

Չեն գտնված՝

Մօտ 4000 րուբլու դրամ, 10 հազար ր. չափ արժէթղթեր, չորս հազարի ոսկեղէն, արծաթեղէն զոհարեղէն, այլ իրեր և հին դրամներ։ («Ախուրեան»)

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

(Հեռագրով)

—

Պետերբուրգ, 26 փետրվարի

61-րդ նիստը բացվում է ժամը 8 և 56 րոպէին։ Նախագահում է բարօն Մէյենդորֆը։

Հերթին դրված է հարցապնդումների խնդրով զբաղվող մասնաժողովի զեկուցումը բանւորների արհեստակցական միութիւններին հալածելու առիթով։

Նիկօլսկին յայտնում է, որ կադետները, պաշտպանելով հարցապնդումը, մանրամասն բացատրութիւնները յետաձգում են մինչև կառավարութիւնից բացատրութիւններ լսելը։

Պօկրովսկի 2-դը, յիշեցնելով գործադուլների ժամանակը, խորհուրդ է տալիս չոտնահարել պրօլետարիատի իրաւունքները, որովհետև պրօլետարիատը կը շարունակէ կռիւ մղել, ինչպէս առաջ, իր իրաւունքները վերականգնելու համար։

Պետրօվ 3-րդը ասում է, որ աշխատաւորականները ձայն կը տան յօգուտ հարցապնդման, իսկ վիճաբանութիւնները յետաձգում են մինչև ներքին գործերի մինիստրի պատասխանը լսելը։

Զամիսլովսկին յայտարարում է, որ աջակողմեանները, համակրանքով վերաբերվելով դէպի արհեստակցական միութիւնները, իբրև տնտեսական կազմակերպութիւնների, այնուամենայնիւ ձայն են տալու հարցապնդման դէմ, գտնելով որ Ռուսաստանում արհեստակցական միութիւնները հանդիսանում են սօցիալ-դեմօկրատական կուսակցութեան ենթակայ բաժանմունքներ։

Վիճաբանութիւնները բաժին-բաժին վերջացել են։

Զեկուցանող Գօլօլօբովը, բանաձևելով եղած խօսակցութիւնները, պաշտպանում է մասնաժողովի եզրակացութիւնը՝ թէ հարցապնդումը պէտք է մերժվի։

Քուէարկութիւն.—144 ձայնով ընդդէմ 92-ի մասնաժողովի եզրակացութիւնը մերժվում է, հարցապնդումը ընդունվում է։

—

Պետերբուրգ, 26 փետրվարի

62-րդ նիստը բացվում է ժամը 11 և 14 րոպէին։ Նախագահում է իշխ. Վօլկօնսկին։

Հերթին դրված է պօստ-հեռագրական վարչութեան համար ներքին գործերի մինիստրութեան նախահաշւով յատկացված գումարների հարցը։

Գօլօլօբովը կարդում է բիւջետային մասնաժողովի եզրակացութիւնը և հետևեալ բանաձևը. «Անհրաժեշտ գտնելով՝ 1) որ գլխաւոր վարչութիւնը ծրագիր մշակէ պօստ-հեռագրական հաստատութիւնների թիւը շատացնելու մասին, 2) որ միջոցներ ձեռք առնէ հեռագրական ցանցը լայնացնելու և բարելաւելու թէ արքունական և թէ ժողովրդի միջոցներով, 3) որ վճար նշանակվի պաշտօնավարական հեռագիրներ ուղարկելու ժամանակ, 4) որ միջոցներ ձեռք առնվեն, որպէսզի պօստ-հեռագրական հաստատութիւնները զարգացնելու և պաշտօնեաների ռոճիկները մեծացնելու խնդրի հետ պետական գանձատան եկամուտը այդ հաստատութիւններից շատանայ, 5) որ շուտով իրագործվեն Դումայի 1908 թ. այդ խնդրի առիթով արտայայտած ցանկութիւնները,—Դուման անցնում է քննելու պետական նախահաշւի առանձին գլուխները պօստ-հեռագրական գլխաւոր վարչութեան նախահաշւով»։

Զախարօվ 2-րդը սօցիալ-դեմօկրատների անունից մի երկար ճառով շեշտում է այս կէտերի վրա. պօստ-հեռագրական վարչութիւնը չէ գոհացնում ազգաբնակութեան կարիքները, որովհետև Ռուսաստանի շատ շրջաններ և շատ բնակատեղիներ առանց պօստ-հեռագրական հաստատութիւնների են. նա շահագործում է պօստ-հեռագրական հաստատութիւնների ծառայողներին, արգելում է նրանց կազմակերպվել իրանց արհեստակցական շահերը պաշտպանելու համար, հանդիսանում է քաղաքական խուզարկութեան օրգան, խախտելով ընդամենը պօստային նամակագրութեան գաղտնիքը. ուստի և սօց.-դեմ. ֆրակցիան չէ կարող ամբողջ նախահաշւի օգտին ձայն տալ, այլ ձայն կը տայ առանձին գլուխների համար, որոնց գումարները գործադրվելու են ծառայողների նիւթական դրութիւնը բարելաւելու համար (ծափահարութիւն ձախակողմում)։

Պետրօվ 3-րդը դէմ է պօստ-հեռագրական ցէնզօրների համար գումարներ յատկացնելուն։

Դզիւբինսկին գտնում է, որ պօստ-հեռագրական վարչութիւնը ընդառաջ չէ գնում երկրի կարիքներին։

Աջակողմեան հռետորները, ինչպէս նաև պօստ-հեռագրական վարչութեան գլխաւոր կառավարիչը պաշտպանում են պետական օրինագիծը։

Վերջում տեղի է ունենում քուէարկութիւն։

Աշխատաւորականների, կադետների և նացիօնալիստների բանաձևները մերժվում են։

Բիւջետային մասնաժողովի բանաձևը ընդունվում է, հանդերձ Եւլօգիյ եպիսկոպոսի ցանկութեան հետ, որ պօստ-հեռագրական հաստատութիւնների ծառայողների նիւթական դրութիւնը անհրաժեշտաբար բարելաւվի։

Ժամը 4 և 5 րոպէին նիստը փակվում է։

Նիստը վերսկսվում է ժամը 4 և 40 րոպէին։

Ընդունվում են հողային մասնաժողովի այն փոփոխութիւնները, որոնք կցվելու են նոյեմբերի 9-ի օրէնքին։

Նիստը փակված է յայտարարվում ժամը 5 և 45 րոպէին։ («Հ. Գ.»)

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

—

Զինուորական գլխաւոր դատարանը, ինչպէս յայտնի է, փոխեց կովկասեան զինուորական-նահանգական դատարանի Գանձակի նստաշրջանի վճիռը Գանձակի թեմի նախկին յաջորդ Կորիւն վարդապետի գործի վերաբերութեամբ, որ մեղադրվում է «Դաշնակցութիւն կուսակցութեանը պատկանելու» մէջ։

Այս գործի նոր քննութիւնը կովկասեան զինուորական-նահանգական դատարանում նշանակված է մարտի 2-ին։

—

Թիֆլիսում ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, Թիֆլիսի երկաթուղային գործադուլի գործի քննութիւնը, որ մի անգամ արդէն սենատը բեկանեց, վերստին նշանակված է սենատում այս մարտի 6-ին։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

✦ Կովկասի Փոխարքան իր ամուսնու հետ միասին փետրվարի 26-ին մեկնեց Բագու։

✦ Ինչպէս գիտեն ընթերցողները, Թիֆլիսի քաղաքային դուման Իտալիայի երկրաշարժից վնասվածների օգտին յատկացրեց 500 լիրա։ Այդ առիթով նահանգապետը հարցապնդում էր ուղղել քաղաքագլխին։ Այժմ տեղեկանում ենք, որ քաղաքագլուխը պատասխանել է, որ դուման սկիզբներում էլ գումարներ է տուել զանազան դժբաղդ դէպքերի ժամանակ, և նրա որոշումները երբեք բողոքի առիթ չեն տուել նահանգապետի կողմից. այսպէս՝ հայ-թուրքական ընդհարումներից վնասվածների օգտին յատկացրեց 10,000 րուբլի, նախիջևանցիների օգտին—5000 ր., ռուս-ճապօնական պատերազմում ընկած և վիրաւորված զինուորականների ընտանիքների օգտին—15,000 րուբլի և այլն։

✦ «Պարիզի «Académie de Médicine»-ի տարեկան մրցանակաբաշխութեանց ցուցակի մէջ ուրախութեամբ կարդացինք դոկ. Վահրամ Յ. Թորգոմեանի անունը, որ «Les derniers cas sporabiques de choléra à Constantinople» հերու հրատարակուած նշանաւոր աշխատութիւնը բժշկական ճեմարանի կողմանէ գնահատուելով՝ վերջինոյս յանձնարարութեան վրայ՝ արժանացած է Գաղղիայի ներքին գործոց մինիստրին պատուոյ մէկ մետալին»։ («Հանդէս Ամսօրեայ» փետրվար)։

✦ Չաղվանից իր գործունէութիւնը դադարեցնում է Իտալիայի երկրաշարժից վնասվածների օգտին դրամ հանգանակող յանձնաժողովը, որ գործում էր կոմսուհի Եւ. Անդրէեւսկայի հովանաւորութեան ներքոյ։

✦ Կովկասեան Կայսերական Գիւղատնտեսական Ընկերութեան խորհուրդը սկըզբունքով որոշելով անդամակցական վճարը 10 րուբլուց դարձնել 5 րուբլի, մտադիր է այդ հարցը առաջարկել ընդհանուր ժողովի քննութեան։

✦ Թիֆլիսի Արքունական թատրօնում մարտի 3-ին Սկօբելևեան կոմիտէն կազմում է հոգևոր համերգ, որի զուտ արդիւնքը յատկացվելու է 1) Թիֆլիսում Սկօբելևի անունով պատերազմում ընկած զինուորականների—առանց ազգի խտրութեան—որբերի ապաստարան հիմնելու և 2) Թիֆլիսի միջնակարգ դպրոցների աժենաղքատ աշակերտ-աշակերտուհիների ուսման վճարը տալու։ Համերգին մասնակցելու են հետևեալ խմբերը. էկզարխութեան, զինուորական տաճարի, Փոխարքայի կօզակների, ուղղափառ և հայոց հոգևոր դպրոցների, վրաց սիրողների և հռոմէա-կաթոլիկների՝ թւով մօտ 500 հոգի։ Համերգի ծրագիրը շատ բազմազան է։ Սկիզբն է երեկոյեան ժամը 8-ին։

✦ Մարտի 6-ին, ուրբաթ օրը, Արտիստական Ընկերութեան վերին դահլիճում Միջին փողոցի դպրոցի չքաւոր աշակերտուհիների օգտին Ա. Խատիսեան մի դասախօսութիւն կը կարդայ հետևեալ թեմայով «Въ поискахъ за синей птицей». Տոմսակները 1 ր. 10 կոպէկից մինչև 25 կ.։

✦ Վաղը, մարտի 1-ին, Վ. Շարկովը կը կարդայ մի հանրամատչելի դասախօսութիւն Զուբալովի ժողովրդական տանը՝ կեանքի հարցերի մասին։ Սկիզբն է առաւօտեան ժամը 11-ին։ Մուտքը 5—40 կոպ.։

✦ Երէկ քաղաքի զանազան մասերում տեղի ունեցան ուժեղ խուզարկութիւններ։

✦ Նախալովկայում սպանված երկու զինուորների գործի առիթով, ինչպէս տեղեկացնում են, ձերբակալված է մի վրացի։

✦ Գալիք շաբաթ, իբրև մեծ պասի կէսը, բոլոր զւարճութիւնները, ներկայացումները և այլն արգելվում են։

✦ Ուսուցիչ Յ. Արարատեանի «Նորահնար թւաբանական արկղի» դեմօնստրացիայի շարունակութիւնը լինելու է՝ կիրակի, մարտի 1-ին, առաւօտեան ժամը 11 1/2-ին, արական գիմնազիայի շէնութեան մէջ։ Վերոյիշեալ գործիքի միջոցով մէկ ժամվայ ընթացքում անցնելու է գումարումն և հանումն բազմանշան թւերի։

Դեմօնստրացիային կը յաջորդէ վերաստուգումն անցածի, թէ որքան իւրացրել են երեխաները, փետրվարի 15-ին, բանաւոր և գրաւոր թւարկութիւնը բազմանշան թւերի։ Դասախօսը խնդրում է բոլոր կրթական հաստատութիւնների դասաւանդներին և մաթեմատիկայի ուսուցիչներին՝ ներկայ գտնվել դեմօնստրացիային։

ԲԱԳՈՒԻ ԼՈՒՐԵՐ

—

✦ Հեռագրական գործակալութեան տուած տեղեկութիւնից արդէն յայտնի է, որ Բիբի-Էյբաթում մահափորձ է կատարվել Դ. Յարութիւնեանի կեանքի դէմ։

Յարութիւնեանը «Արամազդ» ընկերութեան Բիբի-Էյբաթի նաւթահանքի կառավարիչն է և տեղական հայ հասարակութեան շրջանում բարեխիղճ և համակրելի անձնաւորութիւններից մէկը։ Մի քանի ժամանակ առաջ, ի թիւս շատ-շատերի, նա ևս սպառնական նամակ է եղել ստացած անյայտ սրիկաներից, որոնք նրանից դրամ էին պահանջում։ Եւ, ինչպէս երևում է, մահափորձն էլ կապ ունի այդ նամակի հետ։

«Баку» լրագրից այժմ իմանում ենք, որ յարձակվողները եղել են երկու հայ երիտասարդներ, որոնք կանգնեցնում են կառքը, որով գնում էր Դ. Ա. Յարութիւնեանը, և դրամ պահանջում նրանից։ Այդ միջոցին դրամաշորթներից մէկը ատրճանակի փողը ուղղում է Յարութիւնեանի ճակատին։ Վերջինս ձախ ձեռքով բռնում է չարագործի ատրճանակը, իսկ աջով դուրս է հանում իր ատրճանակը և ցած իջնում կառքից։ Սակայն այդ րոպէին մօտ է վազում երկրորդ չարագործը ևս և ատրճանակը ուղղում Յարութիւնեանին, որը ստիպված է լինում արդէն աջ ձեռքն էլ պարապեցնել երկրորդի ատրճանակի վրա։ Այդ հակամարտի միջոցին յանկարծակի կրակվում է մի դրամաշորթի ատրճանակը և վիրաւորում նրան։ Չարագործները թողնում են վիրաւորին ու անյայտանում Փիթօյեանների նաւթահանքում։

Մահափորձի ժամանակ մօտիկում կանգնած է եղել Փիթօյեանի նաւթահանքի պահապան Սաֆա-բէգ Ղուրբան օղլին, որը ոչ մի փորձ չէ արել չարագործներին բռնելու։ Պահապանը կալանաւորված է։

Դ. Ա. Յարութիւնեանցը վիրաւորված է թիկունքի մասում, թեթև կերպով։

✦ Մի քանի օր առաջ, երեկոյեան ժամը 10-ին, Տատիանինսկայա փողոցում Միքայէլեան ուսումնարանի աշակերտ 15-ամեայ Ալէքսանդր Բօգդանովը բրաունինգ ատրճանակի մի գնդակով ծանր կերպով վիրաւորել է իր ընկեր 15-ամեայ Տիմօֆէյ Պրիմօչենկօյին, որը նոյն դպրոցի աշակերտ է։ Գնդակը կպել է կրծքից։ Շարժառիթը սիրահարական աստառ ունի և կատարված է խանդոտութեան ազդեցութեան տակ մի ինչ-որ օրիորդի պատճառով։ Մանկահասակ ոճրագործը կալանաւորված է։ («Баку»)

✦ Մօտ ժամանակներս թուրքերէն լեզւով հրատարակվող «Իտտիֆակ» լրագիրը բողոքել էր դրամաշորթութեան դէմ մաքառելու համար միջոցներ մշակվող մասնաժողովի դէմ այն բանի համար, որ նա չէր հրաւիրել իր ներկայացուցչին մասնակցելու այդ խորհրդակցութեանը։

Լրագիրը գտնում է, որ դրանով քաղ. ինքնավարութիւնը արհամարհաբար է վերաբերվում մահմեդական ազգաբնակութեան շահերին ընդհանրապէս և մասնաւորապէս՝ դէպի մամուլը։

Այդ բողոքին միացել են տեղական թուրքերից 55 հոգի։ Նրանք նկատում են, որ մահմեդականները, որոնք գերակշռող տարր են կազմում Կովկասում, իսկ Բագւում՝ ամբողջ ազգաբնակութեան 2/3 մասը, փոքր ի շատէ կարևոր հարցեր լուծելիս, մասնակցելու չեն հրաւիրվում։ Նրանց կարծիքին ոչ ոք չէ ուզում նշանակութիւն տալ, նոյնիսկ աճուրդների և այլ յայտարարութիւնները քաղաքային վարչութիւնը տպագրում է միայն ռուսաց լրագիրներում, մոռանալով որ մահմեդականների մեծ մասը ռուսերէն գրել-կարդալ չէ իմանում։

«Իտտիֆակի» № 44-ում զետեղված բողոքի հեղինակները յայտնում են, որ «այն բոլոր ժողովները, որոնց մասնակցելու չեն կանչվի ուրիշ մամուլի ներկայացուցիչների հետ միասին թուրքերէն լրագիրների աշխատակիցները ևս, նոյնպէս և բոլոր յայտարարութիւնները, որոնք չեն լոյս տեսնի թուրքերէն լրագիրներում, մենք կը համարենք թուրքերին չը վերաբերող։ Այդ վերաբերմունքից երևում է, որ մեզ, մահմեդականներիս, ամենևին մարդիկ չեն համարում»։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՕՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Անդրէեվի «Սև Դիմակներ» պիէսը, որ վերջին ամիսների թատրօնական նորութիւններից մէկն էր Ռուսաստանի մայրաքաղաքներում, ներկայացվեց և Թիֆլիսում։ Նա բեմ հանվեց Եավօրսկու Նոր Թատ-

բոնում, հինգշաբթի, փետրվարի 24-ին։

Պէտք է շնորհակալ լինել Նոր Թատրոնի վարչութիւնից, որ ներկայ սեզոնում նա ծանօթացրեց Թիֆլիսեցիներին ազմուկ հանած այդ պիէսի հետ։ Բայց անշուշտ պիէսի կատարումը աւելի աջող կը լինէր, եթէ բեմը լինէր աւելի ընդարձակ և դիմակահանդէսին մասնակցողները աւելի բազմաթիւ։

Ինքը պիէսը, իբրև հեղինակութիւն, թողնում է օտարոտի տպաւորութիւն։ Նա չէ կրում միապաղաղ մտածողութեան, ամբողջացրած հայեցակէտի կնիք իր վրա և ունի հակասութեան կողմեր իր մէջ։

Ի՞նչ է ասում այդ պիէսը։

Դժուար է ասել հաստատապէս։ Կարելի է միայն ենթադրութիւններ անել։

Նրա համառօտ բովանդակութիւնը հետևեալն է։

Երիտասարդ դուքս Լորենցօն իր դղեակում հիւրասիրութիւն է սարքում։ Եւ ահա Առաջին գործողութեան մէջ բեմը ներկայացնում է միջին դարերի ամրոցի դահլիճներից մէկը, որտեղ Լորենցօն սպասում է իր հիւրերին սրտատրոփ։ Հիւրերը գալիս են դիմակներով, բոլորովին ծածկուած։ Լորենցօն մօտենում է նրանց և աշխատում է նրանց ճանաչել, բայց դիմակաւորները յայտնում են, որ Լորենցօն սխալվում է նրանց վերաբերութեամբ։ Դիմակաւորները միևնոյն ժամանակ արձակում են գժուխային քրքիջ և համոզում են Լորենցօյին, որ նա էլ է դիմակաւորված և որ նա նոյնիսկ կենդանի չէ, այլ մեռած։

Ուրուականների մղձաւանջի ազդեցութեան տակ՝ Լորենցօն խելագարվում է և կարծում է, թէ բոլոր աշխարհը դիմակաւորված է։ Երբ նրան մօտենում են առանց դիմակի մարդիկ, նա յայտնում է, որ բոլորն էլ դիմակներով են, և առաջարկում է նրանց թօթափել իրանց դէմքերից դիմակները։ Նա այլ ևս չէ ճանաչում ոչ իր կնոջը և ոչ մի ծանօթի։

Պիէսը, լինելով այլաբանական, առիթ դարձաւ աշխոյժ վրոյցների հանդիսականների մէջ։ Պիէսի մտքերի անորոշութիւնը առիթ էր տալիս հակասական եզրակացութիւնների։

— Պիէսի միտքն այն է, թէ մարդիկ դիմակներ ունեն և հանդէս չեն գալիս իրական կեանքում իրանց էութեամբ,—նկատում էին մի քանիսը։

— Մարդու մէջ ապրում են զանազան տեսակ մտքեր, զգացմունքներ և տրամադրութիւններ, որոնք նրա ներքին բովանդակութեանը տալիս են հակասական արտայայտութիւններ,—առարկում էին միւսները։

— Կեղծ են ամբողջ մարդկային կեանքը և նրա ստեղծագործութիւնները, նրա դէմքը, խօսքը, երգը, երաժշտութիւնը և հոգու ուրիշ արտայայտութիւնը,—եզրակացնում էին երրորդ կարգի խօսողները։

Անշուշտ այդ պիէսը շատերին կը հետաքրքրէ իբրև նորութիւն և ինքնուրոյն մի հեղինակութիւն, բայց նա կատարեալ գոհացում չի ընծայի իր անորոշութեան և հակասական տարրերի շնորհիւ։

Ա. Քալանթար

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Պեատիգորսկ, 22 փետրվարի

Դժոխային դաւադրութիւնը վերջապէս կատարվեց և մաուզերի 15 հարուածով գետին գլորվեց իմ սիրելի հայրենակից-ընկեր Կարօն, Աշտարակի հարազատ զաւակներից մէկը։ Նա, այն հսկան, իմ աչքիս առջևից չէ հեռանում, որպէս մի ուրուական կարծես հետևում է ինձ։ Դեկտեմբերի վերջերին էր, երբ այդ հսկան, Պետերբուրգից վերադարձին, եղբօրս հետ, այցելեց ինձ. ես զգում էի, որ այդ թերևս մեր վերջին տեսակցութիւնը լինի, որովհետև ամենքիս էլ շատ լաւ յայտնի էր, թէ ինչ դաւադրութիւններ են լարվում նրա դէմ։ Թէ իմ և թէ իր բոլոր այստեղի ծանօթների խնդիրը՝ չը գնալ հայրենիք, գոնէ մի քանի տարի, մինչև որ կրքերը կը հանդստանան՝ ի զուր եղան։ «Չեմ կարող չը գնալ, պէտք է գործերս կարգի գնեմ. իմ պատճառով Յարութիւնին սպանեցին և մի տուն երեխաների որբ, քաղցած թողին. պէտք է նրանց համար հոգս տանել, կնոջս եղբօրը և ծառային բռնել են, մեղադրելով որ իմ դրդմամբ Թորգոմին սպանողները նրանք են եղել, այն ինչ քոյրս և կինս ինձ գրել էին Պետերբուրգ, որ սպանման րօպէին երկուսն էլ տանը նստած էին»։ Այս պատմելուց յետոյ, նա խոր հոգոց հանեց և ասաց. «Ես կտակ ունեմ արած, այնտեղ ամեն ինչ ունեմ գրած, թէ ինչ միտումներով և թէ ով է եղել պատճառը այս վերջին ժամանակը Աշտարակում մի շարք տեղի ունեցած սպանութիւնների, որը այսօր Աշտարակը գժողք է դարձրել»։ Վերջն էլ զգլանքով պատմեց տիկին Ղ.-ի սպանութիւնը. այդ համեստ գեղջկուհին զոհ գնաց այգում իր հրէշ բարեկամի խանչալին, որովհետև չուզեց յագուրդ տալ սպանողի գազանային կրքերին։

Ես գլուխս կախ լսում էի այդ գիւղի հարազատ, սրտացաւ զաւակի խոստովանանքը. կարծես նա էլ զգում էր, որ գուցէ մեր վերջին տեսակցութիւնը լինի։ Իմ առաջ պատկերացաւ երկու տիպ՝ Կարօն իր ամբողջ անցեալով, երբ մենք աշակերտ էինք գիւղում, երբ նա «Թուլի Կարօ» անունը վաստակեց և վերջապէս երբ նա երևան եկաւ ինչպէս մի խոշոր գիւղական գործիչ, իր ամբողջ էութեամբ նուիրված լինելով հասարակութեան շահերին. միւս կողմից էլ ներկայացաւ աչքիս առաջ նրա ոխերիմ թշնամին իր ամբողջ բարոյական պատկերով։ Ես լաւ ճանաչում եմ երկուսին էլ, ինչպէս հայրենակիցների։ Լսեցի երկար նրան. ես զարմանում էի և հիանում նրա առողջ դատողութեան, տրամաբանօրէն արած ենթադրութիւնների վրա. չէ՞ որ նա գիւղական ուսումնարան էր աւարտել. բայց նա ճակատը բաց ամենքի հետ կարող էր խօսել և լրջօրէն դատել. այո, ես յիշեցի նրա աշակերտութիւնը, երբ ուսուցիչը 5-ով չը բաւականացաւ, այլ 25 թւանշանը գրեց նրան։ Ես նորից խնդրեցի չը գնալ Աշտարակ, բայց նա ինձ ասաց. «Թողնել Աշտարակը, որ այնքան սիրելի է իմ սրտին, չեմ կարող. այնտեղ դեռ շատ բան կայ անելու, պէտք է հալածել հասարակութեան ցեցերին և ժողովրդի անունը շահագործողներին. պէտք է սպանեն՝ ջհանդամը թէ կը սպանեն»։

Այո, նա այնքան միջոց ունէր, որ կարող էր ազատ ամեն տեղ ապրել, ուր որ ուզենար, բայց նա սիրում էր Աշտարակը և հէնց այդ սիրուն էլ զոհ գնաց։

Հանգիստ ոսկորներիդ, անմոռանալի բարեկամ. Աշտարակը քեզ չի մոռանայ. յանձին քո մենք զրկվեցինք մեր անպատ գիւղական կեանքի ամենախոշոր ուժերից։

Գ. Սուքիասեան

Յ. Գ.—Այս տողերս դեռ չէի վերջացրել, երբ գիւղից իմ մի ինտելիգենտ ընկերից նամակ ստացայ. ես կարդացի և սարսափահար եղայ. Նա գրում է ի միջի այլոց.

«Գիւղը տակն ու վրա է եղել. ամեն բան խառնվել է իրար. թայֆայականութիւնը մի կողմից ու զանազան կուսակցութիւնները միւս կողմից. և եթէ մի խօսք ասելու լինես ընդհանուր խաղաղութեան մասին, իսկոյն ամեն բան տակն ու վրա կանեն, «պրովօկատօր» կասեն քեզ, և ահա կուսակցական ժողով է, և քո կեանքի հետ մարդիկ կը խաղան՝ ինչպէս մի թիթեռի հետ»։ Ես կուզէի չը հաւատալ այս բոլորին, բայց նոյն յուսահատական նամակը ստանում եմ և եղբօրիցս։ Ձեզ եմ դառնում, սիրելի հայրենակիցներ. ի՞նչ է տանելու մեզ այդ բոլորը. մի՞թէ մեր մեծ վիպասան Պռօշեանցի անմահացրած Թանգադին Աշտարակն այդ ստրկական բարոյական անկման մէջ է. մի՞թէ գաղափարական կռիւը անմիտ եղբայրասպանութեան մէջ է կայանում։ Նոյն

ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Սեղանիս վրա, աչքիս առաջ, մտածողութեանս առարկայ են մեր Էջմիածնի պաշտօնական ամսագիր «Արարատի» 1908 թ. հոկտեմբերի և դեկտեմբերի համարները։ Սա հոկտեմբերի այն համարն է, որ ստացայ Էջմիածնում, ի թիւս միւս պատգամաւորների, նախ քան Երուանդ վարդապետի յօդուածի առւտօղաֆէի ենթարկվելը։ Սա այն համարն է, որ պատճառ դարձաւ խմբագիր Գարեգին վարդապետի պաշտօնանկ լինելուն։ Իսկ դեկտեմբերի համարն էլ նոր խմբագիր Մատթէոս վարդապետի խմբագրութեամբ լոյս տեսածն է։

Եթէ հոկտեմբերեան համարը ենթարկվեց կրակի և խմբագիրը փոխվեց իսկապէս այն բանի համար, որ «Արարատ» վերանորոգութիւն պահանջող ուղղութիւնը, խմբագրի ու աշխատակցի յօդուածների բողոքող ու կշտամբող լեզուն անհանդուրժելի և դատապարտելի էին Էջմիածնի ժամանակակից վարչութեան աչքում, ապա պէտք է որ նոր կարգված խմբագրի ուղղութիւնը, նոր աշխատակիցների յօդուածները լինէին պահպանողական, լինէին այրվածների ու դատապարտվածների ներհակը։

Այն ինչ վերը յիշածս երկու համարները այդ տարբերութիւնը բնաւ չեն ներկայացնում։ Նոր խմբագիր Մատթէոս վարդապետը իր՝ «Ամենայն հայոց կաթողիկոս ընտրող պատգամաւորների խորհրդակցական ժողովների մասին» յօդուածով պաշտպան է հանդիսանում մեր եկեղեցու վարչական վերանորոգութիւնը պահանջող կուսակցութեան. իսկ Հին-Շահրիարի Սմբատ ք. Սարգսեանցը շարունակում է նոյն դեկտեմբերի համարում իր խիստ գնահատելի յօդուածների շարքերը, յօդուածների, որոնք պերճախօս կերպով գալիս ապացուցանում են, որ մեր ժողովուրդը լոկ անունով է քրիստոնեայ։ Նա լուսանկարչական ճշգրտութեամբ աբտանկարած ծիսական մեր կեանքի պատկերներից եզրակացնելով՝ սուր օրինակով և կսլուկ լեզուով ասում է. «Վերցրէք երկու հարևան գիւղեր, մէկը քրիստոնեայ ազգաբնակութեամբ, միւսը, դիցուք, մահմեդական. եթէ վերացնենք զգեստի, լեզուի և արտաքին կրօնական-ծիսական տարբերութիւնները, նրանց մէջ դժուար կը լինի ուրիշ տարբերութիւններ գտնել»։ Նոյն քահանան, ամփոփելով «Արարատի» հին ու նոր խմբագրութեամբ լոյս հանած համարներում հաւասարապէս տեղ գտած իր յօդուածները, հէնց Մատթէոս վարդապետի խմբագրութեամբ պնդում է նոյնը, ինչ որ պահանջում էր Գարեգին վարդապետի խմբագրութեամբ Երուանդ վարդապետը կրակին արժանացած իր յօդուածով։ «Արարատի» դեկտեմբերեան համարը Սարգսեանց քահանայի գրչով շեշտում է. «Այն, ինչ որ անզօր է անելու ծիսականութիւնը, զօրաւոր կը լինի կատարելու կենդանի բովանդակութիւնը—կենդանարար հոգին»։ Սոյն միտքն էր, երբ և հիմք ընդունում «Արարատի» պաշտօնանկ խմբագիր Գարեգին վարդապետը, գրելով՝ «մարդկային հոգու արժանաւորութիւնն ու բարոյական մաքրութիւնը եկեղեցու գոյութեան նպատակ է. բարոյական մաքրութիւն ոչ սովորական հասկացողութեամբ, այլ ամբողջ ներքին մարդու, մտքի, զգացման, կամքի»։ Նոյնն էր շեշտում իր գիտական ու երիտասարդական թափով Երուանդ վարդապետը՝ ասելով. «Փոփոխութիւններն անհրաժեշտ են դարձնում քրիստոնէութեան մէջ ուրոշելու յաւիտենականը ժամանակաւորից»։ «Ժամանակի ընթացքում, օտար ազգութիւնների զօրեղ շփմամբ կազմվել է եկեղեցու աշխարհահայեացքը, պաշտամունքը, կազմակերպութիւնը։ Որ նրանց մէջ շատ բան այսօր հնացած է ու անպէտքացած... այդ չէ կարող ժխտել ոչ ոք, ով ընդունակութիւն ունի մտածելու, իր շուրջը դիտելու և ժամանակի նշանները հասկանալու։ Մեզ ուրիշ ոչինչ չէ մնում այլևս, բայց եթէ խոստովանել, որ ժամանակի հոսանքն ու մարդկային յանդուգն մտքի խիզախ քննադատութիւնը խորտակել է այն ամեն ձևերն ու անօթները, որոնց մէջ մինչև այսօր մենք սովոր էինք սուրբը և յաւիտենականը ճանաչել։ Խորտակվել են հին ձևերն ու անօթները, բայց յաւիտենական ճշմարտութիւններն իրանց զօրութիւնը չեն կորցրել և կարօտութիւն ունեն նոր ձևի մէջ կրկին մի անգամ էլ աշխարհը նուաճելու, ինչպէս հազարաւոր տարիներ առաջ, որովհետև, ինչպէս և Գեօթէն ասում է, «Թող մտաւոր քաղաքակրթութիւնը միշտ առաջադիմէ, մարդկային միտքը ընդարձակվածի, որքան կամենում է. Նա չէ կարող երբեք գերազանցել քրիստոնէութեան վեհութիւնից և բարոյական քաղաքակրթութիւնից, ինչպէս այն փայլում է աւետարանների մէջ»։

Եւ այսպէս «Արարատի» դեկտեմբերեան համարը գալիս է վկայելու, որ ինքը հոկտեմբերեան համարի շարունակութիւնն է, որ ինքը Գարեգին և Երուանդ վարդապետների ասածների ճշմարտութեան տակ ստորագրում է, հետևապէս ինքն էլ պատրաստ է կրակն ընկնելու, եթէ ուղղութեան կամ դրօշակի խնդիր կայ Էջմիածնի ժամանակակից վարչութեան համար, այլ ոչ անձի։

Բայց դեկտեմբերեան համարը կրակը չընկաւ և խմբագրական կազմը մնաց...

Այս պարագան գալիս է պերճօրէն վկայելու, որ Էջմիածնի ներկայ վարչութեան բոլոր ճիգ ու ջանքը՝ վերանորոգութիւն աղաղակող կեանքի պահանջները խեղդելու՝ անկարող է, որ աւտօդաֆէները միշտ անզօր են եղել ճշմարտութիւններն այրելու, մոխիր դարձնելու։

Ուստի լաւագոյն է այրելու, հալածելու փոխանակ՝ ուշադիր լինել ազնւամիտ, ողջախոհ ու խելահաս զաւակների ձայներին։

Մեսրոպ ա. ք. Մելեան

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

26 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Սենատը Ջանչեվսկու և Վասլովսկու գործի առիթով լսեց Պերգամենտի երկու ժամեայ պաշտպանողական ճառը և ընդմիջում յայտարարեց մինչև վաղը։

Մայրաքաղաքում օրվայ ընթացքում խօլերայով հիւանդացան 8, մեռաւ 1 հոգի։ Հիւանդանոցներում պառկած են 139 հիւանդներ։

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕՍԼԱՒ։ Ոստիկանութեան մի մեծ խումբ շրջապատեց մի տուն Սուլտանովկայում այնտեղ թաքնվող անիշխանականներին ձերբակալելու նպատակով։ Ոստիկանների մօտենալու ժամանակ տնից դուրս թռան երկու հոգի և ուժեղ կրակ բացին մաուզերներից և բրաունինգներից, բայց սպանվեցին։ Սպանվածները պատկանում են անիշխանականների խմբին։ Հրացանաձգութեան ժամանակ թեթև վիրաւորվեցին չորս քաղաքապահներ և պահնորդական բաժնի գործակալը։ Տան մէջ գտնվեց սոսկալի ուժի մի ռումբ։

Զինուորական դատարանը Լէյբելին և Ռապապորտին Եկատերինօսլաւի գեներալ-նահանգապետ գեն. Ժուլգանովսկուն սպանելու համար դատապարտեց 12 տարով բանտարկութեան։

ՆՈՎՈՐՕՍԻՅՍԿ։ Երէկ գիշեր զգացվեց երկրաշարժ։

ՌՕՍՏՕՎ Դ. վ.։ Ամբողջ վլադիկավկազեան գծի վրա սկսվեց ուժեղ փոթորիկ։

ՆՈՎՈՉԵՐԿԱՍԿ։ Ձերբակալվեց յայտնի մարդասպան Սկավրոնսկին։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Անձնասպանութիւն գործեց զօրաբանակի գլխաւոր գեներալ Սէյֆուլլահ փաշան։ Պատճառն անյայտ է։

ՀՌՈՄ։ 508 ընտրողական վիճակներում մինիստրութեան կողմնակիցներ վերընտրվել են 209, ընտրվել են դարձեալ 67 հոգի։ Սահմանադր. օպպօզիցիայի կողմնակիցներ վերընտրվել են 42, ընտրվել են 2 հոգի. արմատականներ վերընտրվել են 24, ընտրվել են 12 հոգի. հանրապետականներ վերընտրվել են 12, նորից ընտրվել են 5 հոգի. սօցիալիստներ վերընտրվել են 17, նորից ընտրվել են 12. կաթօլիկներ վերընտրվել են 5, ընտրվել են նորից 11 հոգի։

ԼՕՆԴՕՆ։ Րէյտէրին հաղորդում են, որ Անգլիան պայմանագիր կապեց Սիամի հետ։

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ։ Առատ ձիւնի պատճառով բոլոր երկաթուղագծերի վրա երթևեկութիւնը խանգարված է։

ՎԻԵՆՆԱ։ Բէլգրադից հեռագրում են. «Նիշից հաղորդում են, որ փ. 24-ին, գիշերով, չորս անյայտներ փորձեցին զինաթափ անել զինուորական տիպի պահակախմբին։ Պահակախումբը կրակեց. յարձակվողները փախան»։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՅՏՆՈՒՄ Է

Երևան, Մուշեղ Բագրատունու.—Ս. Հայկունու մասին յօդուածը չենք տպագրում տեղի սղութեան պատճառով և չենք էլ վերադարձնում, որովհետև գուցէ հնարաւոր լինի յարմար առիթով տպել։ Միւս յօդուածը կը տպենք։ «Մշակ» կարգադրվեց ուղարկել ձեզ։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԺԻՇԿ

Ա. Մխիթարեանց

Սիֆիլիս, վեներական, միզասեռական և մորթու ցաւեր

Ընդունելութիւն ամեն օր } 12—2 ժ. ցեր. 5—7 ժ. երեկ.

Սոլոլակ, Բէհբութեան փողոց № 33.

(օ. մ.) 100—53

Պահանջեցէք ամեն տեղ „ՕԴՕԲՐԻՆ"

Միայն ՄԻԽԱՅԻԼ ԼԵԲԵԴԵՎԻ

«Этикетъ утвержденъ прав.» մակագրութեամբ.

Գլխաւոր պահեստատեղը Դեղագործական Ապրանքների Վաճառման Կովկասեան Ընկերութեան մէջ—Թիֆլիս, Բագու, Բաթում։

(10, 20, 30) 50—37

ՄԻ ՊԱՏԻԱՒՈՐ ՀԱՅ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ

տրվում է առողջապահիկ

ՍԵՆԵԱԿ և ՃԱՇ

մի կամ երկու փոքր աշակերտի կամ աշակերտուհու համար, ձեռնտու պայմաններով։

Օլգինսկայա փող. № 15.

(և. շ.) 161. 2—2

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՍԿԵՐ

№ 2—Փետրվար 1909 թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. ՊՍՏԻԿ ԲԱՐԻ ՄԿՆԻԿԸ (փոխադրութիւն Գրիմի հէքիաթներից) Դերենիկ Դեմիրճեան.—2. ԷՍ ԳՈՃԻՆ Ե. Աղաբաբ.—3. ՄԵՐ ՀԱՐԵՒԱՆՆԵՐԸ Փոքրիկ զուրիացի.—4. ԳՈՌՈՋ ՄՈՃԱԿԸ Պ. Ս. Կ.—5. ՊԱՏԻ ԺԱՄԱՑՈՅՑ — Դերենիկ Դեմիրճեան. — 6. ՊՐԻՆՑՆ ՈՒ ԾԻԾԵՌՆԱԿԸ փոխադրութիւն Օսկար Ուայլդից Զաբէլ Զիլինկարեան.—7. «ԻՆՉ ՈՐ ԱՆԵՍ, ԱՌԱՋԴ ԿԸ ԳԱՅ» ժողովրդական հէքիաթ.—Գ. Մսեանց.—8. ԴՕՖԻՆԻ ՄԱՀԸ պատմուածք Ալֆօնս-Դօդէի.—9. ՅՈՒՆՎԱՐԸ ԳԻՒՂՈՒՄ գիւղական պատկերներ Ցակ. Աղաբաբ.—10. ԿԾԱՆ պատմուածք Լէօնիդ Անդրէեվի Ս. Լ.—11. ԿԱՏՈՒ, մի գրոյց կենդանաբանութիւնից Ա. Տէր-Սարգսեանց.—12. ՄԵՐ ՓՈՔՐԻԿ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐ.—13. ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԳՐՔԵՐ.—14. ՋՈՒԱՐՃԱԼԻՔ ՄԱՐԻԱՄ ՏԱՏԻԿԻ ՏՈՊՐԱԿԻՑ։

ՋՐԻ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ.—Այս համարի հետ ուղարկվում է «Հասկերի» 2-րդ պրէմիան՝ «Գիւղացին և Արջը», ժողովրդական հէքիաթ Աթ. Խնկոյեանի։

Բաժանորդագրութիւնը շարունակվում է։

Տարեկան 4 ր. Тифлисъ, Редакція «Аскеръ».

174. 1—1

Ներսիսեան Հայոց Հոգևոր Դպրոցի Հոգաբարձութիւնը

հրաւիրում է այն անձանց, որոնք կամենում են յանձն առնել դպրոցական նոր շէնքի կառուցման (9-րդ քաղաքամասում, Արսենալի մօտ) թէ աշխատանքների կատարումը և թէ շինարարական նիւթեղէնների մատակարարումը։ Այդ մասին յայտարարութիւն տալ հոգաբարձութեան անդամ պ. Յովսէփ Խունունցի անունով մինչև մարտի 7-ը, ցոյց տալով թէ աշխատանքների և թէ նիւթեղէնների մատակարարման մանրամասն պայմանները։

(հ. շ. և.) 164. 3—2

Ի՞ՆՉ ԲԱՆ Է ԱՆԿԵՐԸ

Անկերը—դա այն մեխանիզմն է, որը համարվում է ամենալաւը ժամացոյցների կազմուածքի մէջ։ Հետևաբար գործարանը նախազգուշացնում է այն ամենքին, որոնք կամենում են լաւ ժամացոյց ունենալ, պատուիրել բացառապէս միր ներկայացուցչին։ Մեր առաջարկած ժամացոյցը սև պողպատից է, մեխանիզմը «ԱՆԿԵՐ» լարելը 36 ժամը մի անգամ, առանց բանալիի։ Այդ ժամացոյցը նման է հին ժամանակների խրօնօմետրին, որը ներկայումս էլ գնահատվում է 10 ր.։ Գործարանը հնարաւորութիւն է գտել առաջարկել ամենքին այդ առաջնակարգ և գեղեցիկ ժամացոյցը 2 ր. 75 կոպէկով. 2 հատը—5 ր.։ Ամեն մի ժամացոյցը ապահովված է 6 տարվայ երաշխաւորութեամբ։ Ծանապարհածախքը 1—4 ժամացոյցի համար 40 կ., Սիբիր՝ 75 կոպ։ Ուղարկումը վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի։ Նորաձև ոսկուց կարճ շղթայ բրելոկով 75 կ. և 1 ր. 50 կ.։ Նոյն տեսակ երկար շղթայ 2 ր. 50 կոպ. և 3 ր. 50 կ.։ Հասցէագրել՝ Т-во «ЗАРЯ». Варшава.

(շ. չ.) (В. 55238) 154. 6—1

ԹԻՖԼԻՍԻ

Առևտրական Նաւթարդիւնաբերական Ընկերութեան

բաժնետէրերի ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ վճռի համաձայն, որ տեղի ունեցաւ փետրվարի 15-ին և 22-ին ներկայ 1909 թ., որոշված է տալ 1907 թ. համար իբրև դիվիդենտ ամեն մի բաժնին տասնական ռուբլի (10 ր.), իսկ 1908 թ. համար՝ քառասունական ռուբլի (40 ր.), ընդամենը յիսուն ռուբլի (50 ր.), որպիսի գումարը կը տրվի 1908 թ. առաջին համարի կտրոնը ներկայացնողին՝ Թիֆլիսի Առևտրական Բանկում, որի մասին և Վարչութիւնը սրանով յայտարարում է բոլոր բաժնետէրերին։

(շ.) 173. 1—1

ԴԱՒԻԹ ԽԱՅԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԸ

(ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ)

Սրանով յայտնում է ի գիտութիւն իր պատուելի յաճախորդների, թէ Թիֆլիսի և թէ բոլոր գաւառների, որ իր նախկին ունեցած երկաթեղէնի խանութը, որ գտնվում էր Մանթաշեանի Շարքում (Манташевскіе Ряды), փետրվարի 1-ից 1909 թ.

ՏԵՂԱՓՈԽԵԼ Է

Վօկզալնայա փողոցը (Вокзальная улица) իր սեփական շինութեան մէջ՝ Ենֆիաճեանցի Փաբրիկայի դիմաց և պէտք է գործէ նոյն և աւելի լայն կերպով։ Յայտարարելով դրա մասին, խնդրում է բոլորից նոր պատուէրներով և հաշիւները մաքրելու համար ԴԻՄԵԼ իր նոր խանութը։ Տէլէֆօն № 437.

(շ. և.) 129. 10—5

Սրանով յայտնում եմ ի գիտութիւն յարգելի

ՀԱՑԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻ,

որ Ստաւրօպօլ քաղաքում բացել եմ հացավաճառատուն։

Գլխաւոր նպատակս է մատակարարել Անդրկովկասեան քաղաքներին ամեն տեսակ հացահատիկ և ալիւր թէ տեղիցս և թէ շրջակայ կայարաններից։

Ալիւրը պատրաստում եմ սեփական ընտիր ցորենից՝ հետևեալ տեսակների—«կրուպչատկա», «սէյանկա» և «բազմօլ»։

Հետաքրքրվողներին իսկոյն ուղարկում եմ նմուշները՝ միաժամանակ նշանակելով և գները։

Գների զգալի փոփոխութեան ժամանակ կլիէնտներին յայտնվում է հեռագրով։

Խնդրում եմ ի նկատի ունենալ, որ ամեն մի ապրանք ես գնում եմ առաջին ձեռքից այնպէս որ այդ հանգամանքը հնարաւորութիւն է տալիս ինձ վաճառել ուրիշներին ամենանորմալ գներով։

Յուսով եմ, որ յարգելի վաճառականները անուշադիր չեն թողնի իմ ֆիրման։

Պատուէրները կը կատարվեն կարելոյն չափ շտապով, ամենայն ճշտութեամբ և բարեխղճօրէն։

Թղթակցութիւնները հայերէն և ռուսերէն լեզուներով։

Յարգանքով՝ Մ. Յ. ՖԱԼԱԿԵԱՆՑ

Հասցէ՝ } Նամակի համար. Ставрополь-губ., М. А. Фалакянцу, почт. ящ. № 48.
Հեռագրի համար. Ставрополь.-губ., Фалакянцу.

(շ.) 50—27